Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы
Актүбә шәһәр тибындагы поселок Советы
КАРАРЫ

Актүбә ш.т.п. № 50 «25» декабрь 2024 ел

Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының «Актүбә шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге территориясен төзекләндерү Кагыйдәләре

«Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 06.10.2003 № 131-ФЗ номерлы Федераль законның 14 статьясы, Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының «Актүбә шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Уставы нигезендә, Татарстан Республиканың Азнакай муниципаль районының «Актүбә шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге территориясендә төзекләндерү объектларын чисталыкта һәм тәртиптә тотуга карата бердәм таләпләр билгеләү максатларында

Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы Актүбә шәһәр тибындагы поселок Советы карар итте:

1. Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының "Актүбә шәһәр тибындагы поселогы" муниципаль берәмлеге территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен әлеге карарга кушымта нигезендә расларга.

2. Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының Актүбә шәһәр тибындагы җирлек Советы карарлары беләп үз көчен югалтуын тану:

- 17.10.2012 №34 «Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының Актүбә шәһәр тибындагы поселогы территориясен төзекләндерү Кагыйдәләре»;

- 30.09.2013 №26 «Азнакай муниципаль районының «Актүбә шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге территорияләрен төзекләндерү кагыйдәләренә үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында" Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының «Актүбә шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Советының №34 17.10.2012 карары белән расланган»;

- 17.06.2014 №24 «Азнакай муниципаль районының «Актүбә шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Советының 17.10.2012 №34 карары белән расланган Азнакай муниципаль районының Актүбә шәһәр тибындагы поселогы территорияләрен төзекләндерү кагыйдәләренә үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында (30.09.2013 №26 карары редакциясендә)»;

- 19.09.2014 №36 «Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының «Актүбә шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Советының 17.10.2012 №34 карары белән расланган Азнакай муниципаль районының Актүбә шәһәр тибындагы поселогы территорияләрен төзекләндерү кагыйдәләренә үзгәрешләр һәм

өстәмәләр кертү турында (30.09.2013 №26, 17.06.2014 №24 карарлар редакциясендә)»;

- 05.09.2017 №15 «Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының «Актүбә шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Советының 17.10.2012 №34 карары белән расланган «Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының Актүбә шәһәр тибындагы поселогы территориясен төзекләндерү кагыйдәләренең» кайбер нигезләмәләренең үз көчләрен югалтуын тану турында (30.09.2013 №26, 17.06.2014 №24, 19.09.2014 №36 карарлар редакциясендә)»;

- 31.01.2019 №1 «Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының «Актүбә шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Советының 17.10.2012 №34 карары белән расланган Азнакай муниципаль районының Актүбә шәһәр тибындагы поселогы территорияләрен төзекләндерү кагыйдәләренә үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында (30.09.2013 №26, 17.06.2014 №24, 19.09.2014 №36, 05.09.2017 №15 карарлар редакциясендә)»;

- 29.07.2020 №30 «Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының «Актүбә шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Советының 17.10.2012 №34 карары белән расланган Азнакай муниципаль районының Актүбә шәһәр тибындагы поселогы территорияләрен төзекләндерү кагыйдәләренә үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында (30.09.2013 №26, 17.06.2014 №24, 19.09.2014 №36, 05.09.2017 №15, 31.01.2019 №1 карарлар редакциясендә)».

3. Әлеге карарны Татарстан Республикасының рәсми хокукый мәгълүмат порталында түбәндәге веб-адрес буенча урнаштыру юлы белән халыкка җиткерергә: http://pravo.tatarstan.ru һәм Азнакай муниципаль районының Интернет мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге рәсми сайтында түбәндәге веб-адрес буенча: http://aznakayevo.tatarstan.ru.

4. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуны Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы Актүбә шәһәр тибындагы поселогы Советының торак-коммуналь хуҗалык, төзекләндерү, экология һәм җир мәсьәләләре буенча даими комиссиясенә йөкләргә.

Рәис А.Л. Севостьянов

Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының Актүбә шәһәр тибындагы поселогы Советы карарына кушымта
«25» декабрь 2024 ел № 50

Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының «Актүбә шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Кагыйдә территорияне төзекләндерү

1. Гомуми нигезләмәләр

1.1. Әлеге кагыйдәләр:

«Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон белән,

«Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында «Федераль законга һәм Россия Федерациясенең аерым закон актларына үзгәрешләр кертү хакында» 29.12.2017 № 463-ФЗ Федераль законы белән,

«Әйләнә-тирә мохитне саклау турында» 2002 елның 10 гыйнварындагы 7-ФЗ номерлы Федераль канун белән,

«Җитештерү һәм куллану калдыклары турында» 24.06.1998 № 89-ФЗ Федераль законы,

Россия Төзелеш Министрлыгының 29.12.2021 № 1042/пр боерыгы белән «Муниципаль берәмлекләрне төзекләндерү буенча нормалар һәм кагыйдәләр эшләү буенча Методик тәкъдимнәрне раслау турында» нигезендә эшләнде.

1.2. Әлеге кагыйдәләр билгели:

- алар урнашкан биналарны (торак йортларны да кертеп), корылмаларны һәм җир кишәрлекләрен карап тоту, тиешле биналарның һәм корылмаларның фасадларының һәм коймаларының тышкы күренешенә карата таләпләр, төзекләндерү эшләре исемлеге һәм аларны үтәү ешлыгы;

- биналар (андагы урыннар) һәм корылмалар милекчеләренең янәшәдәге территорияләрне төзекләндерүдә катнашу тәртибе;

- территорияне төзекләндерүне оештыру Актүбә (урамнарны яктыртуны, территорияләрне яшелләндерүне, урам исемнәре һәм йорт номерлары белән күрсәткечләр куюны, кече архитектура формаларын урнаштыруны һәм карап тотуны кертеп).

1.3. Оештыру-хокукый рәвешләренә һәм милек формаларына бәйсез рәвештә барлык оешмалар, предприятиеләр һәм учреждениеләр, шулай ук барлык төр корылмаларны, биналарны арендага алучылар милеккә ия булу, җирдән файдалану хокукына хокукый актта билгеләнгән территорияләрдә үрнәк тәртиптә тотарга тиеш:

- торак, мәдәни-көнкүреш, административ, сәнәгать, сәүдә биналары, вокзаллар, стадионнар, спорт корылмалары, бакчалар, парклар, скверлар;

- урамнарны, мәйданнарны, юлларны, ишегалларын, кварталларны да кертеп, территорияне төзекләндерүнең барлык элементлары;

- коймалар, коймалар, газон киртәләре, барлык төр реклама һәм реклама җайланмалары, вывескалар, витриналар, лотоклар, стоянкалар, урам хәрәкәтен көйләү билгеләре, милиция сигнализациясе һәм янгын сүндерү чаралары;

- урамнарны яктырту фонарьлары, төрле терәкләр, баганалар, урналар, урам, транспорт тукталышлары исемнәрен күрсәткечләр, йорт номерлары, мемориаль билгеләр, мемориаль такталар, антенналар, трансформатор җайланмалар;

- юлүткәргечләр, инженер-техник һәм санитария корылмалары, урамнарның, мәйданнарның юл өслеге.

1.4. Беркетелгән территорияләрне һәм ишегалды территорияләрен карап тоту һәм җыештыру өчен җаваплы затлар (алга таба текст буенча - җаваплы затлар) - җир кишәрлекләренең, биналарның, корылмаларның, корылмаларның һәм ясалма корылмаларның, җир асты һәм җир өсте инженерлык коммуникацияләренең, аларның конструктив элементларының һәм инженерлык тәэмин итү объектларының милекчеләре һәм (яисә) алардан файдаланучылары булган гражданнар, вазыйфаи һәм юридик затлар, шәхси эшмәкәрләр, шулай ук төзелгән шартнамәләр нигезендә.

1.5. Әлеге кагыйдәләрнең үтәлешен тикшереп торуны Азнакай муниципаль районының «Актүбә шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Башкарма комитеты (алга таба - Актүбә ш.т.п. Башкарма комитеты), Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы Башкарма комитетының административ комиссиясе (алга таба - административ комиссия), Азнакай районында административ хокук бозулар турында беркетмәләр төзергә вәкаләтле вазыйфаи затлар һәм башка вәкаләтле органнар, аларның компетенциясе нигезендә.

1.6. Әлеге Кагыйдәләрдә төшенчәләр кулланыла:

- җирлекнең торак пунктлары чикләрендәге гомуми файдаланудагы автомобиль юллары шәһәр җирлегенең гомуми файдаланудагы җирле әһәмиятле автомобиль юллары була, гомуми файдаланудагы федераль, региональ яисә муниципальара әһәмиятле автомобиль юллары, хосусый автомобиль юллары моңа керми. Шәһәр җирлегенең гомуми файдаланудагы җирле әһәмиятле автомобиль юллары исемлеге шәһәр җирлегенең җирле үзидарә органы тарафыннан раслана;

- муниципаль район чикләрендәге гомуми файдаланудагы автомобиль юллары муниципаль районның гомуми файдаланудагы җирле әһәмиятле автомобиль юллары була, гомуми файдаланудагы федераль, региональ яисә муниципальара әһәмиятле автомобиль юллары, җирлекләрнең гомуми файдаланудагы җирле әһәмиятле автомобиль юллары, хосусый автомобиль юллары моңа керми. Муниципаль районның гомуми файдаланудагы җирле әһәмиятле автомобиль юллары Исемлеге муниципаль районның җирле үзидарә органы тарафыннан раслана;

- территорияне төзекләндерү - гражданнарның яшәү шартларының уңайлылыгын тәэмин итүгә һәм арттыруга юнәлдерелгән муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләре белән билгеләнгән чаралар комплексын гамәлгә ашыру, муниципаль берәмлек территориясенең санитар һәм эстетик торышын саклап калу һәм яхшырту, торак пунктлар территорияләрен һәм мондый территорияләрдә урнашкан объектларны, шул исәптән гомуми файдаланудагы территорияләрне, җир кишәрлекләрен, биналарны, корылмаларны, корылмаларны карап тоту буенча эшчәнлек. янәшәдәге территорияләр;

- хуҗасыз транспорт чарасы - милекчесе булмаган яисә милекчесе билгеле булмаган йә, әгәр законнарда башкасы каралмаган булса, милекчесе милек хокукыннан баш тарткан транспорт чарасы;

- ташландык транспорт чарасы - милекче тарафыннан алты ай һәм аннан да күбрәк вакытка башка затларның аңа иркле керүен булдырмаслык хәлдә калдырылган (ишекләр, кузовның пыяла элементлары, кузовның башка элементлары, бикләнмәгән ишекләр, ишекләрне бикләп булмау һ.б. аркасында), шулай ук тиешенчә файдалана алмау билгеләренә ия булган (төшерелгән тәгәрмәчләр, тәгәрмәчләр, башка конструктив детальләр булмау) транспорт чарасы яки башкалар), һәм шул ук вакытта гомуми файдаланудагы урыннарда (йорт яны территорияләрендә) булган, транспорт чараларын саклау өчен билгеләнмәгән, җәяүлеләр йөрүенә, узуына комачаулый торган, территорияне җыештыру, махсус транспортның һәм чүп җыю машиналарының подъездларга һәм чүп контейнерларына бару һәм (яисә) әлеге кагыйдәләр таләпләрен бозып урнаштырылган;

- квартал эчендәге (җирле) юл - транспорт һәм җәяүлеләр хәрәкәте өчен магистраль урамнардан торак йортлар төркемнәренә һәм кварталның башка урыннарына билгеләнгән автомобиль юлы;

- кунаклар кую урыны-торак зоналарына килүчеләрнең җиңел автомобильләрен кую өчен билгеләнгән ачык мәйданчык;

- вертикаль яшелләндерү - биналарның һәм корылмаларның фасад өслекләреннән, балконнарны, лоджияләрне, галереяларны, терәк диварларны һ. б. кертеп, аларда стационар һәм мобиль яшелләкләр урнаштыру өчен файдалану;

- төзекләндерүне торгызу - юлның, тротуарның бөтен киңлегенә ясалма өслекне сыйфатлы итеп торгызу, бордюр ташын кире урнаштыру, туфракның уңдырышлы катламын торгызу, тырма астындагы газоннарны ремонтлау, газон үләннәре чәчү һәм бозылган яшел үсентеләр утырту, реклама конструкцияләрен һәм төзекләндерүнең башка элементларын торгызу;

- газон - махсус сайлап алынган үлән орлыкларын чәчү нәтиҗәсендә барлыкка килә торган үлән капламы, ул утыртулар, парк корылмалары өчен фон һәм ландшафт композициясенең мөстәкыйль элементы булып тора;

- яшел утыртмалар - билгеле бер территориядәге агач-куак һәм үлән үсемлекләре җыелмасы;

- ишегалды корылмалары - җир кишәрлегендә урнашкан вакытлыча ярдәмче корылмалар (баз, күгәрчен оялары, сарайлар һ. б.);

- ишегалды территориясе - күпфатирлы бер яки берничә йорт янәшәсендә төзелгән һәм анда яшәүче затларның яисә җәмәгать биналарының гомуми файдалануында булган һәм аларның эшләвен тәэмин итә торган территория. Күпфатирлы йортларның ишегалды территориясендә балалар мәйданчыклары, ял итү, кер киптерү, автомобильләр кую урыннары, яшелләкләр һәм җәмәгать файдалануындагы башка объектлар урнаштырыла;

- балалар мәйданчыгы - өслегендә балалар уеннары өчен билгеләнгән объектлар (таучыклар, карусельләр, таган, комлыклар һәм (яисә) башка шундый объектлар) урнашкан җир кишәрлеге;

- йорт биләмәсе - торак йорт (торак йортның бер өлеше) һәм аңа янәшә урнашкан һәм (яисә) торак йорт (торак йортның бер өлеше) белән уртак җир кишәрлегендә аерым торган каралты-куралар (гараж, мунча (сауна, бассейн), теплица (кышкы бакча), йорт хайваннарын һәм кошларын тоту бүлмәләре, башка объектлар);

- йорт билгеләре - аншлаг (урам, мәйдан, проспект исеме күрсәткече), номер билгесе (йорт һәм корпус номеры күрсәткече), подъезд һәм фатир номеры күрсәткече, инвалидлар өчен объектның һәркем файдалана алуының халыкара символы, флаг тоткычлар, истәлек такталары, полигонометрик билге, янгын гидранты күрсәткече, грунт геодезия билгеләре күрсәткече, магистраль камералары һәм коелар күрсәткечләре сүүткәргеч челтәре, канализация күрсәткече, җир асты газүткәргече корылмалары күрсәткече;

- җир кишәрлеге милек хокукы объекты буларак һәм Россия Федерациясе Җир кодексында каралган 25.10.2001 № 136-ФЗ җиргә хокуклар объекты буларак күчемсез әйбер булып тора, ул Җир өслегенең бер өлешен тәшкил итә һәм аны индивидуаль билгеләнгән әйбер буларак билгеләргә мөмкинлек бирә торган характеристикаларга ия;

- җир эшләре - җир казуга, туфрак салуга, территориянең камилләштерелгән яисә туфрак белән капланышын бозуга йә юлларны һәм тротуарларны камилләштерелгән җәюгә (салуга) бәйле эшләр;

- эшләр алып бару зонасы - төзелеш, инженерлык коммуникацияләре салу, капиталь һәм башка ремонт эшләре рөхсәт ителгән киртәләнгән территория. Төрле эшләрне башкару (авария хәлендәгеләреннән тыш), җиһазларны, материалларны, калдыкларны, техник инвентарьны тиешле киртәләрдән читкә җыю тыела;

- инженер-техник тәэмин итү челтәре - биналарны һәм корылмаларны инженер-техник тәэмин итү өчен билгеләнгән торба үткәргечләр, коммуникацияләр һәм башка корылмалар җыелмасы;

- контейнер - каты коммуналь калдыкларны, эре габаритлы калдыклардан тыш, җыю өчен билгеләнгән чүп җыю контейнеры;

- контейнер мәйданчыгы - Россия Федерациясенең әйләнә-тирә мохитне саклау өлкәсендәге законнары һәм Россия Федерациясенең халыкның санитар-эпидемиологик иминлеген тәэмин итү өлкәсендәге законнары таләпләренә туры китереп төзелгән һәм контейнерлар һәм бункерлар урнаштыру өчен билгеләнгән каты коммуналь калдыклар туплау урыны (мәйданчыгы);

- яңгыр канализациясе (яңгыр сулары) - технологик яктан үзара бәйләнгән инженерлык корылмалары комплексы (улаклар, яңгыр кабул итү җайланмалары, лотоклар һәм торбалар), ул яңгыр суларын, кар суларын, су сибү-юу суларын һәм дренаж суларын ташу өчен билгеләнгән;

- чүп өеме-контейнер мәйданчыгында яисә теләсә кайсы территориядә каты көнкүреш калдыклары һәм эре габаритлы чүп-чарның 1 кубометрдан артмаган күләмдә ташлануы;

- тышкы яктырту - тәүлекнең караңгы вакытында юлларны, урамнарны, мәйданнарны, паркларны, скверларны, ишегалларын һәм җәяүлеләр юлларын яктырту өчен билгеләнгән элементлар җыелмасы;

- төзекләндерү объектлары - җир кишәрлекләренең ясалма өслекләре (асфальт-бетон, бетон өслек һ. б.), иҗтимагый-эшлекле, торак һәм рекреация зоналарында биналар һәм корылмалар биләмәгән җир кишәрлекләренең башка өлешләре, шул исәптән мәйданнар, урамнар, юллар, юллар, велосипед юллары, ишегалды эчендәге киңлекләр, балалар өчен, спорт һәм спорт-уен мәйданчыклары, хуҗалык мәйданчыклары; җирле әһәмияттәге автомобиль юллары; махсус сакланылучы табигать объектлары һәм тарихи-мәдәни әһәмияткә ия җирләр территорияләрен, шулай ук зиратларны, яшел утыртмаларны (агачлар, куаклар, газоннар һ. б.); тышкы яктырту һәм архитектура-сәнгатьчә яктырту җайланмаларын; коймаларны, коймаларны, капкаларны; балалар, спорт һәм спорт-уен мәйданчыкларын җиһазлау объектларын; бәйрәм предметларын төзекләндерү элементлары буларак карала торган ландшафт һәм башка бизәлеш; территорияне санитар карап тоту өчен билгеләнгән урыннар, җайланмалар һәм корылмалар, шул исәптән чүп-чарны, җитештерү һәм куллану калдыкларын җыю һәм чыгару өчен җайланмалар һәм корылмалар; җитештерү зоналары һәм аерым җитештерү объектлары территорияләрен, инженерлык инфраструктурасы зоналарын, махсус билгеләнештәге зоналарны төзекләндерү объектлары сыйфатында карала торган, шулай ук тиешле санитар-яклау зоналары; аерым торак биналар, җитештерү һәм инженерлык корылмалары; хокук субъектларының гамәлләре законнарда билгеләнгән төзекләндерү кагыйдәләре һәм нормалары белән җайга салына торган башка объектлар;

- инженерлык коммуникацияләрен салуга, үзгәртеп коруга һәм ремонтлауга бәйле биналарны, төзелмәләрне, корылмаларны төзү, ремонтлау һәм реконструкцияләү эшләрен, яшелләндерү чараларын, җир эшләрен алып баруга, стационар булмаган объектларны, төзекләндерүнең ясалма объектларын урнаштыруга, юллар төзүгә һәм ремонтлауга мәҗбүри таләпләр - билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелгән рөхсәт һәм проект документациясе, махсуслаштырылган оешмалар белән шартнамәләр булу һәм Актүбә ш.т.п. территориясенең иминлеген тәэмин итү, санитария нормаларын үтәү һәм эстетик торышын саклау буенча дәүләт һәм муниципаль стандартлар нигезендә чаралар комплексын үтәү;

- яшелләндерү - элементы төзекләндерү һәм ландшафтной оешмасы территориясендә, обеспечивающий формалаштыру мохит шәһәр җирлеге белән актив куллану үсемлек компонентлар, шулай ук комплекслы процессы белән бәйле, үткәрү эшләренең төрле төрләре буенча инженер әзерләү (вертикальная планлаштыру, террасирование, кронирование һ. б.) һәм төзекләндерү озелененных территорияләрен юлы белән непосредственной агач утырту, шул исәптән крупномеров, куаклар, альпинариев һәм рокариев, төзелеше махсуслаштырылган бакчалары һ. б.;

- гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр - төрле ял итү рәвешләре өчен билгеләнгән яшелләндерелгән территория (урман парклары, парклар, бакчалар, скверлар, бульварлар, шәһәр урманнары);

- чикләнгән файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр - дәвалау, балалар уку һәм

фәнни учреждениеләренең, сәнәгать предприятиеләренең, спорт комплексларының, торак кварталларның яшелләндерелгән территориясе;

- махсус билгеләнештәге яшелләндерелгән территорияләр-санитария зоналары, су саклау зоналары, зиратларны яшелләндерү, үсентеләр питомниклары;

- квартал эчендәге территорияләрнең яшелләндерелгән территорияләре - сәламәт экологик мохит булдыру максатыннан агач һәм үләнчел үсемлекләрне ясалма үрчетү процессын үз эченә алган күпфатирлы йортларның йорт яны участокларының яшелләндерелгән территорияләре;

- махсус сакланылучы табигать территорияләре - табигатьне саклау, фәнни, мәдәни, эстетик, рекреацион һәм савыктыру әһәмиятенә ия булган, шәһәр җирлеге җирле үзидарә органнары карарлары белән тулысынча яисә өлешчә хуҗалык файдалануыннан алынган һәм алар өчен махсус саклау режимы билгеләнгән табигать комплекслары һәм объектлары урнашкан җир, су өслеге һәм алар өстендәге һава киңлеге кишәрлекләре;

- җәмәгать транспортын көтү тукталышы - җәмәгать транспорты тукталыш зонасы, пассажирларны утырту һәм төшереп калдыру зонасы һәм җәмәгать транспорты пассажирларын көтү зонасы булган махсус җиһазландырылган мәйданчык;

- пандус - халыкның аз хәрәкәтләнүче төркемнәре өчен төрле объектлардан файдалану мөмкинлеген тәэмин итү өчен сөзәк авыш мәйданчык;

- бина фасадларының колористик чишелеше паспорты (фасадларның төсле чишелеше) - бердәм архитектура һәм төсле чишелешне билгели торган һәм аерым торган бина фасадының тышкы бизәлешенә таләпләр билгели торган килештерелгән һәм билгеләнгән тәртиптә расланган документ;

– җәяүлеләр коммуникацияләре - тротуарлар, аллеялар, юллар, сукмаклар, алар бистә территориясендә җәяүлеләр элемтәсен һәм хәрәкәтен тәэмин итә. Җәяүлеләр коммуникацияләре муниципаль берәмлек территориясендә җәяүлеләр элемтәсен һәм хәрәкәтен тәэмин итә. Торак пункт территориясендә җәяүлеләр коммуникацияләрен урнаштырганда түбәндәгеләрне тәэмин итәргә кирәк: транспорт коммуникацияләре белән кисешүләрнең минималь санын, җәяүлеләр коммуникацияләре системасының өзлексезлеген, инвалидларны һәм халыкның аз хәрәкәтләнүче төркемнәрен дә кертеп, кешеләрнең имин, тоткарлыксыз һәм уңайлы хәрәкәт итү мөмкинлеген;

- су басу - елгаларда, сусаклагычларда су күтәрелү аркасында грунт суларының күтәрелүе, атмосфера явым-төшемнәре, кар эрү, юлларга, тротуарларга сыйфатсыз асфальт-бетон җәю, инженерлык системаларыннан һәм коммуникацияләреннән су агып чыгу яисә агып чыгу нәтиҗәсендә юл участогын, транспорт тоннельләрен, территорияләрнең бер өлешен су басу, төзексезлек йә җәяүлеләр, автотранспорт, пассажир транспорты хәрәкәтенә комачаулый торган Су кабул итү җайланмаларына һәм су агызу корылмаларына хезмәт күрсәтү кагыйдәләрен бозу 2 кв.м дан артык мәйданлы, 3 см дан артык тирәнлеккә су салынган территория су астында калган дип санала;

- йорт яны территориясе - яшелләндерү элементларын, керү юлларын, өйгә керү юлларын, әлеге йортта яшәүчеләр өчен мәйданчыкларны (балалар өчен, спорт өчен, ял итү өчен, контейнерлар өчен, этләр йөртү өчен) һәм йортка хезмәт күрсәтү, эксплуатацияләү һәм төзекләндерү өчен билгеләнгән башка объектларны үз эченә алган Күпфатирлы торак бинага терәлеп торган җир кишәрлеге;

- хуҗалык мәйданчыгы - кер, йорт әйберләре киптерү, келәмнәр чистарту мәйданчыклары;

- хайваннарны йөртү һәм өйрәтү мәйданчыгы-хайваннарны йөртү һәм өйрәтү өчен билгеләнгән тәртиптә бүлеп бирелгән җир кишәрлеге, ул ишегалды территориясеннән читтә торак һәм җәмәгать биналарының тәрәзәләреннән кимендә 40 метр ераклыкта урнаша, йортларның берничә төркеменә берәрсе челтәр койма белән әйләндереп алына һәм махсус җайланмалар белән җиһазландырыла;

- продуктив хайваннар һәм кошлар - сөт, йон, йомырка һәм башка продуктлар табу өчен күп тапкырлар яисә даими файдаланыла торган хайваннар һәм кошлар;

- авыл хуҗалыгы хайваннары - терлекчелек һәм башка авыл хуҗалыгы продукциясе җитештерү өчен кулланыла торган хайваннар, терлек, кыйммәтле мехлы җәнлекләр, куяннар, бал кортлары һ.б.;

- торак урыннар территорияләрен санитар чистарту һәм җыештыру системасы көнкүреш калдыкларын (хуҗалык-көнкүреш калдыкларын, шул исәптән торак һәм җәмәгать биналарыннан, сәүдә, җәмәгать туклануы предприятиеләреннән һәм мәдәни-көнкүреш билгеләнешендәге азык-төлек калдыкларын; канализацияләнмәгән биналардан сыек калдыкларны; урам чүп-чарларын) рациональ җыюны, тиз арада бетерүне, зарарсызландыруны һәм икътисадый яктан максатка ярашлы рәвештә утильләштерүне күздә тотарга тиеш. территориядә туплана торган смета һәм башка көнкүреш калдыклары;

- эре габаритлы калдыклар - каты коммуналь калдыклар (мебель, көнкүреш техникасы, торак урыннарны агымдагы ремонтлаудан калган калдыклар һ. б.), аларның күләме аларны контейнерларга җыю мөмкинлеген бирми;

- территорияләрне карап тоту - җир кишәрлегендә урнашкан биналарның, корылмаларның, кече архитектура формаларының, коймаларның, төзелеш мәйданчыкларының, яшел утыртмаларның, җир асты инженерлык коммуникацияләренең һәм аларның конструктив элементларының фасадларын, транспорт инфраструктурасы объектларын вакытында ремонтлауга һәм карап тотуга бәйле чаралар комплексы;

- юлларны, квартал эчендәге машина юлларын һәм башка юл инфраструктурасын карап тоту-аларны тиешле тәртиптә һәм чисталыкта тоту, автомобильләрнең һәм җәяүлеләрнең юллар, тротуарлар, юл кырыйлары, квартал эчендәге машина юллары һәм юл хуҗалыгының башка элементлары буйлап ел дәвамында тоткарлыксыз хәрәкәтен тәэмин итү чаралары комплексы;

- күзәтү һәм яңгыр кабул итү коеларын (яңгыр канализациясен), җир асты коммуникацияләре коеларын (корылмаларын) карап тоту - гамәлдәге дәүләт һәм муниципаль таләпләр нигезендә тиешле хезмәтләрнең эшчәнлегенә, иминлегенә, аларның һәркем файдалана алырлык булуына, төрле билгеләнештәге җир асты коеларының һәм камераларының эстетик күренешенә, яңгыр канализациясенә һәм җир асты инфраструктурасының башка элементларына булышлык күрсәтү чаралары комплексы стандартлар;

- махсуслаштырылган оешмалар - муниципаль контрактлар нигезендә Актүбә ш.т.п. территориясен төзекләндерү өлкәсендә эшчәнлекнең махсус төрләрен гамәлгә ашыручы, шул исәптән транспорт чараларын махсуслаштырылган автостоянкага күчерүче төрле оештыру-хокукый формадагы юридик затлар;

- махсуслаштырылган автостоянка - ташландык хәлдә калдырылган, хуҗасыз транспорт чараларын саклау өчен билгеләнгән махсус җиһазландырылган һәм саклана торган мәйданчык;

- парковка (парковка урыны) - махсус билгеләнгән һәм кирәк булганда төзекләндерелгән һәм җиһазландырылган урын, шул исәптән автомобиль юлының бер өлеше булып тора һәм (яисә) машина йөрү өлешенә, (яисә) тротуарга, юл кырыена, эстакадага яисә күпергә тоташа торган йә эстакада астындагы яисә күпер асты киңлекләренең, урам-юл челтәренең мәйданнарының һәм башка объектларының, биналарның, корылмаларның яисә корылмаларның бер өлеше булып тора һәм оештырылган тукталыш өчен билгеләнгән автомобиль юлы милекчесе яисә башка хуҗасы карары буенча түләүле нигездә яисә түләү алынмыйча транспорт чаралары, Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «юл хәрәкәте кагыйдәләре турында» 23.10.1993 №1090 карары белән расланган Юл хәрәкәте кагыйдәләре нигезендә җир кишәрлеге милекчесе яки бинаның, корылманың тиешле өлеше милекчесе;

- спорт мәйданчыгы - җир кишәрлеге, аның өслегендә физик культура һәм спорт белән шөгыльләнү өчен билгеләнгән объектлар (баскетбол щитлары, борыслар, гимнастика стеналары, турниклар һәм (яисә) башка шундый объектлар) урнашкан территория;

- тышкы мәгълүматны урнаштыру чарасы - «Кулланучылар хокукларын яклау турында» 1992 елның 07 февралендәге 2300-1 номерлы Россия Федерациясе Законының 9 статьясы

нигезендә күрсәтү мәҗбүри булган мәгълүматны кулланучыларга җиткерү өчен биналарны мәгълүмати рәсмиләштерү максатларында оешма урнашкан урында һәм (яисә) турыдан-туры товар сату, хезмәт күрсәтү урынында билгеләнә торган территорияне төзекләндерү элементы (оешманың фирма исеме, аның урнашкан урыны турында) адресы) һәм аның эш режимы), шулай ук мәгълүмат, ул закон нигезендә яки эшлекле әйләнешнең гадәте нигезендә урнаштырылырга тиеш һәм реклама белән бәйле максатларны күздә тотмый;

- төзелеш мәйданчыгы - яңаларын (шул исәптән төгәлләнмәгән төзелеш объектларын) төзү, шулай ук гамәлдәге күчемсез мөлкәт объектларын реконструкцияләү, техник яктан яңадан коралландыру һәм (яисә) ремонтлау, демонтажлау урыны, шулай ук корылмаларны төзү һәм (яисә) монтажлау, ремонтлау, реконструкцияләү һәм (яисә) техник яктан яңадан коралландыру урыны;

- тактиль өслек - өске катламның фактурасы сизелерлек үзгәрә торган өслек;

- гомуми файдаланудагы территорияләр - чикләнмәгән затлар даирәсе тоткарлыксыз файдалана торган территорияләр (шул исәптән гомуми файдаланудагы су объектларының мәйданнары, урамнары, юллары, яр буйлары, яр буе полосалары, скверлар, бульварлар);

- транспорт чарасы - юллар буйлап кешеләрне, йөкләрне яисә анда урнаштырылган җиһазларны (шул исәптән прицепларны, ярымприцепларны һәм транспорт чарасы составында хәрәкәт итү өчен кирәкле башка җайланмаларны) йөртү өчен билгеләнгән җайланма;

- сыек көнкүреш калдыклары-халыкның тереклек эшчәнлеге нәтиҗәсендә барлыкка килә торган һәм үзәкләштерелгән су агызу системасына тоташтырылмаган (технологик яктан тоташтырылмаган) корылмаларга һәм җайланмаларга ташлана торган, агынты суларны кабул итү һәм туплау өчен билгеләнгән хуҗалык-көнкүреш агынты сулары;

- каты коммуналь калдыклар (алга таба - ТКО) - физик затлар тарафыннан торак урыннарда куллану процессында барлыкка килә торган калдыклар, шулай ук шәхси һәм көнкүреш ихтыяҗларын канәгатьләндерү максатларында физик затлар тарафыннан торак урыннарда алардан файдалану процессында үз Куллану үзлекләрен югалткан товарлар. Каты коммуналь калдыкларга шулай ук юридик затлар, индивидуаль эшкуарлар эшчәнлеге барышында барлыкка килә торган һәм физик затлар тарафыннан куллану процессында торак урыннарда барлыкка килә торган калдыкларның составы буенча охшаш калдыклар керә;

- территорияләрне җыештыру - җитештерү һәм куллану калдыкларын, башка чүп-чарны, карны җыюга, махсус билгеләнгән урыннарга чыгаруга бәйле эшчәнлек төре, шулай ук халыкның экологик һәм санитар-эпидемиологик иминлеген тәэмин итүгә һәм әйләнә-тирә мохитне саклауга юнәлдерелгән башка чаралар;

- урна - күләме 0,2 куб метрдан алып 0,5 куб метрга кадәр булган, чүп җыю өчен хезмәт итә торган махсус савыт (чиләкләр, тартмалар һәм башка шундый савытлардан тыш);

- фасад - бинаның тышкы ягы (төп, Ян, ишегалды). Бинаның төп фасады иң зур күрү зонасына ия, кагыйдә буларак, үзәк һәм/яки башка әһәмияттәге урамнарны кабул итүгә юнәлдерелгән;

- төзекләндерү элементлары - декоратив, техник, планлаштыру, конструктив җайланмалар, яшелләндерү элементлары, төрле җиһазлар һәм бизәкләр, шул исәптән биналар, корылмалар, Корылмалар фасадлары, кече архитектура формалары, стационар булмаган капиталь булмаган корылмалар һәм корылмалар, территорияне төзекләндерүнең состав өлешләре буларак кулланыла торган мәгълүмат щитлары һәм күрсәткечләр;

- трансформатор подстанцияләренең һәм газ бүлү пунктларының саклау зоналары (ЗТП - ябык трансформатор подстанциясе, КТП - комплектлы трансформатор подстанциясе, СТП - баганалы трансформатор подстанциясе, БКТП - блоклы трансформатор подстанциясе, ГРП - газ бүлү пункты)

2. Актүбә ш. т. б. территорияләрне карап тоту

2.1. Торак һәм торак булмаган биналарны һәм корылмаларны карап тоту кагыйдәләре һәм нормалары

2.1.1. Торак йортларны, социаль-мәдәни-коммуналь билгеләнештәге һәм төзекләндерү объектларын төзү, реконструкцияләү, капиталь ремонтлау, шәһәр җирлеге территорияләрен тышкы яктан бизәүнең барлык төрләре, шулай ук шәһәр җирлеге территориясендәге биналарның интерьерларын бизәү эшләнгән проектлар нигезендә башкарылырга тиеш «СП 42.13330.2016. Кагыйдәләр җыелмасы. Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл җирлекләрен планлаштыру һәм төзү. СНиП 2.07.01-89 актуальләштерелгән редакциясе", расв. Россия Төзелеш Министрлыгының 30.12.2016 № 1034/пр боерыгы белән билгеләнгән тәртиптә килештерелгән.

2.1.2. Биналарның, корылмаларның фасадлары күренеп торган зыян күрмәскә тиеш (бизәкләү катламы, су агымы торбалары, чокырлар яки чыгарылмалар җимерелү, төс төсе үзгәрү һ. б.).

2.1.3. Төзелеш материалларын, продукцияне, чималны, җиһазларны, җирне, чүп-чарны бүленгән территориядән читтә, шулай ук юлларда туплау яисә саклау тыела.

2.1.4. Төзелеш һәм башка оешмалар төзелеш, ремонт-төзелеш һәм торгызу эшләрен башкарганда төзелеш мәйданчыклары янындагы территорияләрдә төзелеш материалларының, грунтның һәм төзелеш чүп-чарларының калдыкларын эш барышында һәм алар тулысынча тәмамланганнан соң бер көн эчендә җыештырырга; чыгып баручы автотранспорт тәгәрмәчләрен каты җиргә чыкканда пычрактан чистартырга; төзелә торган объектның коймаларын төзек хәлдә тотарга тиешләр.

2.1.5. Торак һәм җәмәгать биналарын, шулай ук мәдәни-көнкүреш билгеләнешендәге объектларны төзегәндә, ремонтлаганда, реконструкцияләгәндә барлыкка килә торган калдыклар куркыныч калдыклар белән эш итүгә лицензиясе булган төзелеш оешмалары транспорты белән чыгарыла яисә әлеге эшчәнлек төренә лицензиясе булган оешма белән килешү төзелә.

ККК мәйданчыкларыннан тыш, төзелешләрдән, йорт биләмәләреннән чыгарыла торган төзелеш чүп-чарын һәм территориядәге грунтны бушату тыела.

2.1.6. Торак һәм индивидуаль төзелеш территорияләрен карап тоту үз эченә ала:

- биналарның, корылмаларның фасадларын карап тоту;
- күпкатлы торак төзелеше территорияләрен карап тоту;
- индивидуаль торак төзелеше территорияләрен карап тоту.

2.1.7. Биналарның, корылмаларның һәм корылмаларның фасадларын карап тоту:

- фасадларның конструктив элементларын, шул исәптән керү ишекләрен һәм козырекларын, балкон һәм лоджия коймаларын, кәрнизләрне, болдырларны һәм аерым баскычларны, төшү һәм баскыч коймаларын, витриналарны, декоратив детальләрне һәм башка конструктив элементларны контрольдә тотарга вәкаләтле орган белән килештерелгән проект нигезендә үз вакытында ремонтлауга һәм торгызуга булышлык күрсәтү төзекләндерү өлкәсендә;
- су агызгычларның, су агызу торбаларының һәм сливаларның төзек хәлдә булуын тәэмин итү;
- түбәләрне һәм козырекларны вакытында кардан һәм боздан чистарту, кәрнизләрдән, балконнардан һәм лоджияләрдән бозларны, карны һәм боз сөякләрен алып ташлау, агач ябалдашларының ботакларын кар һәм боз кисәкләре төшүдән саклау чараларын тәэмин итү;
- җөйләрне, ярыкларны һәм чокырларны герметизацияләү, төзәтү һәм чигү;
- цоколь тәрәзәләре һәм подвалларга керү юлларын торгызу, ремонтлау һәм вакытында чистарту;
- фасадта урнаштырылган электр яктылыгын төзек хәлдә тоту һәм караңгы төшкәч аны кабызу;

- фасадларның торышына һәм эксплуатация шартларына карап, аларның өслеген вакытында чистарту һәм юу;

- тәрәзәләрне һәм витриналарны, вывескаларны һәм күрсәткечләрне вакытында юу;

-язулардан, рәсемнәрдән, белдерүләрдән, плакатлардан һәм башка мәгълүмати-басма продукциядән чистарту;

- биналарны, төзелмәләрне һәм корылмаларны техник эксплуатацияләү кагыйдәләрендә һәм нормаларында каралган башка таләпләрне үтәү.

2.1.8. Кышкы вакытта бина хуҗалары (арендаторлар) түбәләрне кардан, боздан һәм боз савытларыннан вакытында чистартуны оештырырга тиеш.

Тышкы суүткәргечле түбәләрне, 30 см дан артык калынлыктагы кар катламы хасил булмасын өчен, вакыт-вакыт кардан чистартырга кирәк.

Биналарның түбәләрен җәяүлеләр зонасына чыга торган кардан, боздан һәм боз савытларыннан чистарту алар барлыкка килгән саен, билгеләнгән нормалар нигезендә куркыныч участокларны алдан киртәләп алып барылырга тиеш.

Биналарның түбәләрен кардан, боздан һәм боз сөңгеләреннән чистартып, аларны тротуарларга агызып ташларга тәүлекнең якты вакытында гына рөхсәт ителә. Калган түбәләрдән, шулай ук яссы түбәләрдән кар эчке ишегалды территорияләренә агызылырга тиеш. Карны агызыр алдыннан кешеләрнең иминлеген тәэмин итә торган сак чаралары үткәрергә кирәк. Гомуми файдаланудагы юлларга җыелган һәм юл буена урнаштырылган бина түбәләреннән ташланган кар, боз һәм боз кисәкләре машина юлын җыештыручы зат белән төзелгән шартнамә нигезендә кар чыгару белән бер үк вакытта чыгарыла.

Түбәдән кар төшкәндә агачларның, куакларның, урам электр яктырту һава линияләренең, сузгычларның, реклама конструкцияләренең, светофор объектларының, юл билгеләренең, элемтә линияләренең, вывескаларның тулы сакланышын тәэмин итә торган чаралар күрелергә тиеш.

2.1.9. Күпкатлы торак төзелеше территориясен (алга таба текст буенча - йорт яны территориясе) карап тоту идарәче компанияләр тарафыннан «Торак фондын техник эксплуатацияләү кагыйдәләрен һәм нормаларын раслау турында» РФ Дәүләт төзелеше 27.09.2003 № 170 карары белән расланган Торак фондын техник эксплуатацияләү кагыйдәләре һәм нормалары (алга таба - Торак фондын техник эксплуатацияләү кагыйдәләре һәм нормалары), шулай ук әлеге кагыйдәләр белән.

2.1.10. Йорт яны территориясен карап тотуга:

- даими урып-җыю;

- күзәтү коеларының люкларын һәм рәшәткәләрен, дренажларны, лотокларны, үткәргеч торбаларны ремонтлау һәм чистарту;

- инженерлык челтәрләренең күзәтү коеларына, янгын сулары белән тәэмин итү чыганакларына (гидрантларга)тоткарлыксыз керүне тәэмин итү;

- яшелләндерү һәм яшеллекләрне карау;

- кече архитектура формаларын тоту, агымдагы һәм капиталь ремонтлау.

2.1.11. Җаваплы затлар тәэмин итәргә тиеш:

- йорт яны территориясен даими җыештыру һәм санитар торышын системалы күзәтү; квартал эчендәге юлларда, тротуарларда, юлларда, юынгычларда, ясалма корылмаларда, кече архитектура формаларында һ.б. җитешсезлекләрнең килеп чыгу сәбәпләрен ачыклау максатыннан йорт яны территориясен карап чыгу, аларны бетерү буенча чаралар күрү, ККК өчен җыентыклар урнаштыру, подъездларга керү урыннарында чүп савытлары урнаштыру, эскәмияләрне һәм аларны вакытында чистарту; территорияне сезонлы эксплуатациягә әзерләү, шул исәптән су агымын тәэмин итү өчен канауны юу һәм чистарту, кар эреп беткәннән соң территорияне системалы рәвештә яңгыр челтәренең люкларына һәм коеларына куу, кар эреп беткәннән соң территорияне чистарту һәм башка кирәкле эшләрне башкару; тайгак

кишәрлекләрне ком белән эшкәртү, яшеллекләрне үз көчләре белән яисә махсуслаштырылган предприятиеләр; караңгы төшүгә электр яктыртуны һәм аны кабызуны төзек хәлдә тоту;

- рөхсәт итмәүне күзәтергә:
- балконнарны һәм лоджияләрне көнкүреш әйберләре белән тутыру;
- шәһәр юлына чыга торган буш җир кишәрлекләренә кием-салым, кием-салым, келәмнәр һәм башка әйберләр элеп кую;
- транспорт чараларын йорт яны территориясендә юу;
- вак ишегалды корылмаларын үз белдеге белән төзү;
- балконнарны һәм лоджияләрне тиешле рөхсәтне алмыйча һәм билгеләнгән тәртиптә килештермичә яңадан җиһазлау;
- йорт яны территориясен металл ватыклары, төзелеш һәм көнкүреш чүп-чарлары, шлак, көл һәм башка җитештерү һәм куллану калдыклары белән тутыру;
- ишегалларына чүп-чар агызу, азык-төлек калдыкларын һәм чүп-чарны ташлау, шулай ук аларны ишегалларында күмеп яисә яндыру;
- биналарның стеналарына төрле сузгычларны, асылмаларны, вывескаларны, күрсәткечләрне (флагштокларны һәм башка җайланмаларны) беркетү, тиешле рөхсәтсез кондиционерлар һәм иярчен антенналар урнаштыру;
- торак фондын техник эксплуатацияләү кагыйдәләрендә һәм нормаларында каралган башка таләпләрне үтәү.

2.1.12. Күпкатлы торак төзелешенең йорт яны территориясендә тыела:

- транспорт чараларын балалар һәм спорт мәйданчыкларында, яшелләндерелгән территорияләрдә, терлекләрне йөртү мәйданчыкларында, хуҗалык мәйданчыкларында, елның нинди вакытына карамастан, җылылык камераларында, канализация люкларында, трансформатор подстанцияләренең һәм газ бүлү пунктларының (ЗТП, КТП, СТП, БКТП, ГРП, корпус диварыннан 10 метр радиуста) саклау зоналарында урнаштырырга. автомобильләр, җәяүлеләр, ашыгыч хезмәтләр автомашиналары, башка махсус транспортлар, чүп җыю машиналары үтеп керү юлларына, чүп контейнерларына киртәләр.

2.1.13. Йорт яны территориясендә күпкатлы торак төзү рөхсәт ителми:

1) яфракларны, төрле калдыкларны һәм чүп-чарны яндырырга;

2) кием-салымны, кием-салымны, келәмнәрне һәм башка әйберләрне хуҗалык мәйданчыгыннан читтә элергә;

3) контейнер мәйданчыкларына керү юлларын томаларга;

4) урамнарның һәм юлларның машина йөрү өлешендә, тротуарларда, газоннарда һәм яшел зоналарда контейнерлар (бункерлар) урнаштырырга;

5) билгеләнгән тәртипне бозып, йорт яны территорияләрен, шул исәптән үтәлми торган юллар яисә үтүләр өчен шлагбаумнарны яисә автомат капкаларны үз белдегең белән киртәләр куярга;

6) үз белдегең белән ишегалды корылмалары һәм бакчалар төзергә;

7) йорт яны территориясен металл ватыклары, көнкүреш һәм төзелеш калдыклары һәм материаллары, шлак, көл һәм җитештерү һәм куллануның башка калдыклары белән тутырырга, савытларны җыярга һәм сакларга;

8) чүп-чар түгәргә, калдыкларны һәм чүп-чарны ташларга;

9) автотранспорт чараларын түләүле куюны оештырырга;

10) квартал эчендәге юлларны тимер-бетон блоклар, баганалар, киртәләр, шлагбаумнар, объектлар, корылмалар һәм башка җайланмалар урнаштыру юлы белән үз белдегең белән ябарга;

11) автомашиналар юарга, ягулык һәм майлар агызырга, тавыш сигналларын, тормозларны һәм двигательләрне көйләргә;

12) кеше сәламәтлегенә һәм әйләнә-тирә мохиткә тискәре йогынты ясый торган теләсә нинди эшләр башкарырга;

13) сәүдә һәм җәмәгать туклануы предприятиеләрен, шул исәптән палаткаларны, киоскларны, лекларны, мини-базарларны, павильоннарны, җәйге кафеларны, җитештерү объектларын, автомобильләрне, көнкүреш техникасын, аяк киемнәрен вак ремонтлау предприятиеләрен, шулай ук, кунаклардан тыш, автостоянкаларны урнаштырырга;

14) йорт яны территориясенең ишегалды эчендәге машина юллары буйлап транспортның транзит хәрәкәтен гамәлгә ашырырга;

15) комплектланмаган (төзек булмаган) транспорт чарасын сакларга.

2.1.14. Индивидуаль торак төзелеше территориясен карап тоту җаваплы затлар тарафыннан гамәлдәге кагыйдәләр һәм нормалар, шулай ук әлеге Кагыйдәләр нигезендә гамәлгә ашырыла.

2.1.15. Индивидуаль торак төзелеше территорияләрендә шәхси милек хокукларында йортлары булган гражданнарга:

- киртәләрне йорт биләмәсе читендә урнаштырырга;
- нинди дә булса материалларны йортлар тирәсендәге территорияләрдә тупларга һәм сакларга;
- чүп-чарны, сыек һәм сыек материалларны урамнарны пычратудан саклык чаралары күрмичә ташырга;
- тимер-бетон блоклар, баганалар, киртәләр һәм башка корылмаларны үтеп баручы урамнарга һәм тыкрыкларга урнаштырырга;
- йорт биләмәләрендә һәм аларга якын территорияләрдә яфракларны, төрле калдыкларны һәм чүп-чарны яндырырга;
- карны этеп чыгарырга, чүп-чар ташларга, шлак ташларга, сыек көнкүреш калдыкларын йорт территориясеннән читкә агызырга;
- күмер, савыт-саба, утын, эре габаритлы чүп-чар, төзелеш материалларын йорт биләмәсе территориясеннән читкә җыярга;
- транспорт чараларын йорт биләмәсе артында юарга;
- вак ишегалды корылмалары төзергә, йорт биләмәсе артында чокырлар ясарга;
- йорт хайваннарын һәм кошларны ветеринария-санитария таләпләренә җавап бирми торган биналарда тоту, билгесез урыннарда йөрү, хайваннарны һәм йорт кошларын урамнарга, күпфатирлы йортлар, парклар территорияләренә чыгару (этләрне борынчыксыз йөртү);
- яшел үсентеләрне зарарларга, шулай ук аларны карап тоту кагыйдәләрен бозарга;
- калдыкларны тиешле булмаган урыннарга чыгарырга;
- көнкүреш һәм башка җитештерү калдыкларын елгаларга һәм башка сулыкларга ташларга, суны пычратырга;
- ишегалды һәм аның тирәсендәге территориядән чистартылган кар һәм бозны юлларның һәм юлларның машина йөрү өлешенә чыгарырга яисә күчерергә;
- Россия гадәттән тыш хәлләр министрлыгының Татарстан Республикасы буенча Баш идарәсе дәүләт янгын күзәтчелеге органнарының территориаль бүлекчәләре белән килештерелгән вәкаләтле органның рөхсәтеннән башка урам юлларында махсус транспортка һәм урып-җыю техникасына керүне кыенлаштыра яисә аңа комачаулый торган киртәләр урнаштырырга, төзекләндерү объектларын, кече архитектура формаларын, яшел утыртмаларны җимерергә һәм бозарга, территорияне җитештерү һәм куллану калдыклары белән пычратырга;
- комплектланмаган (төзек булмаган) транспорт чарасын йорт биләмәсе территориясеннән читтә сакларга;
- коймаларны (коймаларны) төзек булмаган хәлдә тоту;
- авыл хуҗалыгы, махсус зур йөк машиналары йөртүче техниканы янәшәдәге территориядә сакларга һәм урнаштырырга.

Торак йорт хуҗалары йорт биләү алдындагы территорияне урамның йөрү өлешенә кадәр (объект юл буенда урнашкан очракта) яисә махсуслаштырылган оешма белән шартнамәләр буенча мөстәкыйль рәвештә (шул исәптән кардан) җыештырырга тиешләр.

2.1.16. Мәгълүмат йорт билгеләрендә, тышкы мәгълүмат чараларында Россия Федерациясенең дәүләт теле һәм Татарстан Республикасының дәүләт телләре турындагы законнар таләпләрен үтәгән килеш урнаштырылырга тиеш. Ике һәм аннан да күбрәк тел кулланылган очракта текстлар эчтәлеге һәм техник бизәлеше буенча бертөрле булырга, дөрес һәм аңлаешлы итеп башкарылырга тиеш.

2.1.17. Торак билгеләнешендәге территорияләрне төзекләндерү.

Торак билгеләнешендәге территорияләрдә төзекләндерүне нормалаштыру объектлары түбәндәгеләрдән гыйбарәт: җәмәгать пространстволары, торак төзелеше участоклары, балалар бакчалары, мәктәпләр, автотранспорт чараларын даими һәм вакытлыча саклау, алар төрле кушылмаларда торак төркемнәр, микрорайоннар, торак районнар формалаштыралар.

2.1.18. Торак билгеләнешендәге территорияләрдә җәмәгать пространстволары җәяүлеләр коммуникацияләре системасы, торак төркемнәргә, микрорайоннарга, торак районнарга хезмәт күрсәтү учреждениеләре участоклары һәм гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр тарафыннан формалаштырыла.

2.1.19. Торак төзелеше участоклары:

2.1.19.1. Торак төзелеше участокларын төзекләндерүне проектлау йорт яны территориясеннән файдалануның коллектив яисә индивидуаль характерын исәпкә алып башкарыла. Моннан тыш, торак төзелеше кишәрлекләрен тарихи төзелеш составында, төзелеш тыгызлыгы югары булган территорияләрдә, магистральләр буенда, реконструкцияләнә торган территорияләрдә урнаштырганда төзекләндерү үзенчәлекләре дә исәпкә алына.

2.1.19.2. Йорт яны территориясеннән кумәк файдалана торган торак төзелеше участогы территориясендә (күпфатирлы төзелеш) түбәндәгеләр карала: транспорт юлы (юл йөрү), җәяүлеләр коммуникацияләре (төп, икенчел), мәйданчыклар (мәктәпкәчә яшьтәге балалар уеннары, өлкәннәр ялы өчен, чүп җыю урыннары, кунаклар өчен автостоянкалар урнаштыру), яшелләндерелгән территорияләр.

2.1.19.3. Торак кишәрлекләрен магистраль урамнар буйлап урнаштырганда, аларны урам ягыннан тоташ койма белән әйләндереп алу һәм мәйданчыклар (балалар, спорт мәйданчыклары) урнаштыру рөхсәт ителми.

2.1.19.4. Торак төзелеше участокларының реконструкцияләнә торган территорияләрендә авыру һәм хәлсезләнгән агачлар алып ташлана, сәламәт агачларны яклау һәм декоратив бизәү, планнан тыш төзелешләр (складлар, сарайлар, стихияле рәвештә барлыкка килгән гаражлар) бетерелә, төзекләндерүнең мораль һәм физик яктан искергән элементлары алыштырыла.

2.1.20. Рекреацион билгеләнештәге территорияләрдә төзекләндерүне нормалаштыру объектлары булып рекреация объектлары - махсус сакланылучы табигать территорияләре зоналары территорияләренең өлешләре: ял итү зоналары, парклар, бакчалар, бульварлар, скверлар тора.

2.1.21. Ял итү зонасы территориясендәге төзекләндерү элементларының мәҗбүри исемлеге түбәндәгеләрне үз эченә ала: каты юл өслеге, катнаш юллар (газонга батырылган плитка), яшелләндерү, эчә торган фонтаннар, эскәмияләр, урналар, чүп - чар өчен кечкенә контейнерлар, Пляж җиһазлары (кояштан саклану өчен лапаслар, киенү кабиналары), бәдрәф кабиналары.

2.1.22. Ял итү зонасы территориясен башка максатлар өчен (этләрне йөреп чыгу, уен шәһәрчекләре, аттракционнар төзү һ.б.) файдалану рөхсәт ителми.

2.1.23. Парклар вакыт-вакыт массакүләм ял итү, күңел ачу, актив һәм тыныч ял итү, өлкәннәр һәм балалар өчен аттракционнар кору өчен каралган.

2.1.24. Күпфункцияле парк территориясендә аллеялар, юллар һәм мәйданчыклар системасын, парк корылмаларын (аттракционнар, беседкалар, павильоннар, бәдрәфләр һ.б.) күз алдында тотарга киңәш ителә.

2.1.25. Күпфункцияле парк территориясендәге төзекләндерү элементларының мәҗбүри исемлеге түбәндәгеләрне үз эченә ала: төп юлларны һәм мәйданчыкларны (спорт һәм балалар

мәйданнарыннан тыш) каты түшәү (плитка түшәү), өслекләрне бер-берсенә тоташтыру элементлары, яшелләндерү, декоратив-гамәли бизәү элементлары, су җайланмалары (сулыклар, фонтаннар), эскәмияләр, урналар һәм чүп өчен кече контейнерлар, койма (тулаем парк, аттракцион зоналары, аерым мәйданчыклар яисә утыртмалар), мәйданчыкларны җиһазлау, урамнарны техник җиһазлау, яктырту җайланмалары, архитектура-декоратив яктырту җайланмалары, парк зонасы яки тулаем парк турында мәгълүмат йөртүчеләр.

2.1.26. Урамнарда, мәйданнарда һәм башка җәмәгать урыннарында пычрану тыела.

2.2. Йорт билгеләренең һәм керү төркемнәренең эчтәлеге

2.2.1. Биналар, корылмалар йорт билгеләре белән җиһазландырылырга тиеш.

2.2.2. Биналар, корылмалар унификацияләнгән (форма, зурлык, төсле чишелеш, шрифт белән язылу) адреслау билгеләре (аншлаглар һәм номер билгеләре), торак йортлар подъездлар һәм фатирлар номерлары күрсәткечләре белән җиһазландырылырга тиеш.

2.2.3. Аншлаглар Татарстан Республикасының ике дәүләт телендә бер үк зурлыктагы шрифт белән башкарыла.

2.2.4. Аншлагларны урнаштыруга карата гомуми таләпләр булып:

1) урнаштыру урыннарын унификацияләү, урнаштыруның бердәм кагыйдәләрен үтәү;

2) җәяүлеләр һәм транспорт хәрәкәте шартларын, кабул итү дистанцияләрен, биналарның архитектурасын, яктыртылганлыгын, яшел үсентеләрне исәпкә алып яхшы күрү мөмкинлеге.

2.2.5. Аншлагларны урнаштыру түбәндәге таләпләргә җавап бирергә тиеш:

1) җир өслегеннән биеклеге - 2,5-3,5 м (заманча төзелгән районнарда - 5 м га кадәр), бина почмагыннан 1,0 м дан артмаган ераклыкта;

2) чыгып торган архитектура детальләреннән азат булган фасад участогында урнаштыру;

3) стенканы вертикаль күчәргә, фасадның архитектура әгъзаларына бәйләү;

4) күрше фасадларда билгеләр урнаштыруның бердәм вертикаль тамгасы;

5) тышкы каплаучы объектларның (агачларның, корылмаларның) булмавы;

6) урам исемнәре язылган күрсәткечләр чатларда урнашкан биналарның ике ягындагы диварларына куела;

7) урам чатында әлеге юл чатына чыга торган йортларга күрсәткечләр куела.

2.2.6. Номер билгеләре урнаштырылырга тиеш:

1) төп фасадта-фасадның уң ягындагы простенкада;

2) транспорт хәрәкәте бер яклы булган урамнарда-фасадның транспорт хәрәкәте юнәлеше буенча якын ягында;

3) төп керү урынында - уң яктан яисә уем өстендә;

4) ишегалды фасадларында - квартал эчендәге юл ягыннан стенада;

5) сәнәгать предприятиеләре коймаларында һәм корпусларында - төп керү урыныннан, керү урыныннан уң якта.

2.2.7. Подъездларның һәм фатирларның номерлары күрсәткечләре ишек уемы өстендә яки ишек уемын тотыру импостында (горизонталь табличка) яки ишек уемыннан уң якта 2,0 - 2,5 м биеклектә урнаштырыла (вертикаль күрсәткеч).

2.2.8. Аншлаглар һәм номер билгеләре чиста һәм төзек хәлдә булырга тиеш. Аншлагларның һәм номер билгеләренең чисталыгы һәм төзеклеге өчен биналарны карап тоту өчен җаваплы затлар җаваплы.

2.2.9. Флагштокларны билгеләнгән тәртиптә расланган проект буенча йортның фасадына куярга кирәк.

2.2.10. Янгын гидрантларының урнашу күрсәткечләрен, полигонометрик билгеләрне, геодезия билгеләренең урнашу күрсәткечләрен биналар, камералар, магистральләр һәм суүткәргеч һәм канализация челтәрләре коеларының цокольләренә урнаштырырга кирәк.

2.2.11. Югарыда күрсәтелгән билгеләрнең сакланышы һәм төзеклеге өчен аларны билгеләгән оешмалар җаваплы.

2.2.12. Рөхсәт ителми:

1) чыгып торган вывескаларны, консольләрне, шулай ук аны кабул итүне кыенлаштыра торган объектларны номер билгесе янында урнаштыру;

2) номер билгеләрен һәм күрсәткечләрне фасадның чыгып торган элементлары янында яисә фасадның тирәнәйтелгән участокларында, декор элементларында, кәрнизләрдә, капкаларда урнаштыру;

3) аншлагларны билгеләнгән урыннан ирекле күчерү.

2.2.13. Биналарның, корылмаларның керү урыннарында яктырту җайланмалары, түбә (козырек), өслекне тоташтыру элементлары (баскычлар һ.б.), инвалидларны һәм халыкның аз хәрәкәтләнүче төркемнәрен йөртү өчен җайланмалар һәм җайланмалар (пандуслар, култыксалар һ. б.) урнаштырырга кирәк.

2.2.14. Керү төркемнәрен проектлаганда, биналарның, корылмаларның фасадларын яңартканда, үзгәрткәндә рөхсәт ителми:

1) фасадның гамәлдәге декоратив, архитектура һәм сәнгать элементларын керү төркеме элементлары, яңа бизәкләү һәм реклама белән ябу;

2) подвалга һәм цоколь этажга, идән дәрәҗәсе җир дәрәҗәсеннән 1,2 м дан югарырак урнашкан бүлмәләргә гомуми файдалану территориясенә чыга торган фасадларда керүләр төзү;

3) җәяүлеләр хәрәкәтенә комачаулый торган терәк элементлар (колонналар, терәкләр һ. б.) төзү;

4) бинаның бөтен фасадының комплексла чишелешен исәпкә алып, проект документациясен эшләмичә ике һәм аннан да күбрәк керү юлларын (булганнарын исәпкә алып) төзү;

5) тротуар зонасында җиңел конструкцияләрдән (баскычлар, пандуслар, болдырлар, яшелләндерү) керү төркеме элементларын янәшәдәге тротуарга тротуарның минималь норматив киңлеге булган урам-юл челтәре тротуарлары зонасында 0,5 м дан артыграк урнаштыру;

6) җиңел конструкцияләрдән керү төркемнәрен Кызыл сызыклардан читтә 1,5 м дан артыграк урнаштыру;

7) керү төркемен күпфатирлы йорттагы урыннар милекчеләренең ризалыгын алмыйча күпфатирлы йортта урнаштыру;

8) Торак урын милекчесенең ризалыгын алмыйча керү төркемен урнаштыру өчен балконнан файдалану.

2.3. Сервис объектларын карап тоту

2.3.1. Сервис объектлары территорияләрен карап тоту мондый объектларның хуҗасы (милекчесе) тарафыннан гамәлгә ашырыла.

2.3.2. Юл буе сервисы объектлары территорияләрен төзекләндерү элементларының мәҗбүри исемлеге үз эченә алырга тиеш:

- уңайлы хәрәкәт итү өчен каты өслек;
- территорияне яктырту, архитектура, декоратив яктырту;
- бәдрәф кабиналары урнаштыру һәм карап тоту таләпләрен үтәгән;
- чүп савытлары һәм кече контейнерлар;
- яшелләндерү (газоннар, чәчәкләр) һәм яшелләндерү участокларын яклау элементлары (киртәләр).

2.3.3. Сервис объектларын һәм аларга якын территорияләрне урнаштыру һәм карап тоту таләпләренә:

- сервис объектларына керү-чыгу юллары, керү юллары күчеш-тизлек полосалары белән җиһазландырылырга тиеш;
- сервис объектларының күчеш-тизлек полосалары һәм территорияләре тышкы яктырту

белән җиһазландырылырга тиеш;

- хәрәкәткә хезмәт күрсәтү корылмасы мәйданчыгына чыгу юллары юлдан су агызу системасына бәйләнгән буй су агызу юлы тәэмин ителерлек итеп төзелергә тиеш (чыгу юллары астына су үткәрү торбалары салынырга тиеш);

- хәрәкәткә хезмәт күрсәтү корылмасы мәйданчыгының һәм аңа таба чыгу юлларының буй авышлыгы юлның капма-каршы ягына юнәлдерелергә тиеш. Түгәрәкләнү радиуслары чикләрендә ул 20% булырга тиеш;

- мәйданчык һәм аңа чыгу юллары автомобиль юлы белән бертигез тотрыклы камилләштерелгән катламга ия булырга тиеш;

- «ГОСТ Р 52289-2019 таләпләре нигезендә юл хәрәкәтен оештыруның техник чаралары булу. Россия Федерациясенең Милли стандарты. Юл хәрәкәтен оештыруның техник чаралары. Юл билгеләрен, билгеләрен, светофорларны, юл киртәләрен һәм юнәлеш бирүче җайланмаларны куллану кагыйдәләре», Росстандартның 20.12.2019 № 1425-ст Боерыгы белән расланган;

- эксплуатацияләү һәм тоту процессында сервис объекты территориясендәге җитешсезлекләрне бетерү «ГОСТ Р 59292-2021. Россия Федерациясенең Милли стандарты. Гомуми файдаланудагы автомобиль юллары. Җәйге тоту дәрәҗәсенә таләпләр. Бәяләү критерийлары һәм контроль методлары", утв. һәм Росстандартның 15.01.2021 № 6-ст Боерыгы белән гамәлгә кертелгән, һәм «ГОСТ Р 59434-2021. Россия Федерациясенең Милли стандарты. Гомуми файдаланудагы автомобиль юллары. Кышкы тоту дәрәҗәсенә таләпләр. Бәяләү критерийлары һәм контроль методлары", утв. һәм Росстандартның 20.04.2021 N 229-ст Боерыгы белән гамәлгә кертелгән;

- функциональ билгеләнеш буенча хәрәкәткә хезмәт күрсәтү корылмасы территориясендә, шул исәптән, санитария-гигиена зонасы булырга тиеш;

- тышкы реклама һәм мәгълүматны урнаштыру чаралары техник яктан төзек һәм эстетик яктан каралган булырга һәм бирелгән техник шартларга туры китереп файдаланылырга тиеш;

- «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында» 24.11.1995 № 181-ФЗ Федераль законы нигезендә юл буе сервисы объектларында транспорт чараларын кую урыннарында инвалидлар идарә итә торган транспорт чараларын бушлай кую өчен урыннар бирелергә тиеш.

2.4. Актүбә ш. т. п. территорияләрен җыештыруны оештыру

2.4.1. Шәһәр җирлегенең бөтен территориясе һәм анда урнашкан барлык биналар (торак йортларны да кертеп) һәм корылмалар (алга таба - биналар, корылмалар) төзекләндерелергә, карап тотылырга һәм җыештырылырга тиеш.

2.4.2. Гомуми файдаланудагы территорияләрне, шул исәптән мәйданнар, урамнар, юллар, җирле әһәмияттәге автомобиль юллары, яр буйлары, скверлар, пляжлар, башка объектлар биләгән җир кишәрлекләрен карап тотуны һәм җыештыруны шәһәр җирлеге оештыра.

2.4.3. Физик, вазыйфаи һәм юридик затларга, аларның оештыру-хокукый рәвешләренә карамастан, үзләре булган һәм эшчәнлек алып барган урын территориясендә, милек хокукындагы, башка әйбер хокукындагы йә мәҗбүри хокуктагы җир кишәрлегендә (алга таба - җир кишәрлекләренең хокук ияләре), шулай ук гамәлдәге законнарда һәм әлеге Кагыйдәләрдә каралган күләмдә биналарда, корылмаларда чисталык сакларга һәм тәртип сакларга кирәк;

- территорияне кардан чүп-чардан (чүп үләненнән) вакытында җыештырырга, йорт түбәләрен кардан һәм боз сөякләреннән чистартырга, чәчәкләр, чәчәк түтәлләре утыртуны оештырырга;

- янәшәдәге яшелләндерелгән территорияләрдә стихияле оештырылган автостоянкаларга юл куймаска;

- янәшәдәге территориядә туплауга (техник җиһазлар, төзелеш материаллары, кар һ.б.) юл куймаска;

- җыелган карны кырып алуга һәм күрше территорияләргә этеп чыгаруга юл куймаска.

2.4.4. Бина, корылма милек хокукында яисә башка әйбер йә мәҗбүри хокукта берничә затныкы булган очракта, җыештырылырга тиешле территория күчемсез мөлкәт объектына милек хокукындагы яисә башка хокукның өлешенә пропорциональ рәвештә билгеләнә.

2.4.5. Җир кишәрлеге территориясендә төрле затларга караган берничә бина, корылма булган очракта, территорияне карап тоту һәм җыештыру чикләре якларның килешүе белән билгеләнергә мөмкин. Килешү булмаганда, җыештырылырга тиешле территория барлык биналарның, корылмаларның милекчеләре яисә башка хуҗалары арасында тигез өлешләрдә билгеләнә. Физик яисә юридик зат биләгән җир кишәрлеге билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелмәгән очракта, биләгән җир кишәрлегенең фактта барлыкка килгән чиге буенча территория, шулай ук аның тирәсендәге территория җыештырылырга тиеш.

2.4.6. Шәһәр җирлеге территориясенең тиешле санитар торышын тәэмин итү, әйләнә-тирә мохитне шәһәр җирлеге территориясен пычратудан саклау һәм яклау чараларын гамәлгә ашыру максатларында аларны җыештыру һәм санитар карап тоту өчен шәһәр җирлеге җирле үзидарә органы белән килешү буенча хуҗалык итүче субъектларга янәшәдәге яисә беркетелгән территорияләр буларак беркетелә.

2.4.7. Җаваплы затлар урып-җыю эшләрен башкаралар һәм янәшәдәге территорияләрне карап тоту буенча комплекслы чаралар башкаралар:

1) озынлыкка - җир кишәрлегенең, бинаның, корылманың, койманың, төзелеш мәйданчыгының, сәүдә объектларының һәм башка объектларның бөтен территориясе буйлап;

2) киңлегенә-урамның машина үтә торган өлешендәге бордюр полосасына кадәр.

2.4.8. Җаваплы затлар тротуарларны җыештыралар һәм аларны карап тоту һәм җыештыру буенча комплекслы чаралар башкаралар:

1) урамнар һәм машина юллары буйлап урнашкан яисә машина йөрү өлешеннән киңлеге 3 метрдан артмаган газон белән аерылган һәм подъездлардан турыдан-туры чыгу юллары булмаган торак һәм административ биналар-машина йөрү өлешен җыештыру һәм карап тоту өчен җаваплы затларга йөкләнә;

2) инженерлык корылмаларына һәм баскычларга тоташкан-әлеге территорияләрне җыештыру өчен беркетелгән җаваплы затларга йөкләнә;

3) машина йөрү өлешеннән һәм машина йөрү урыннарыннан 3 метрдан артыграк газон белән аерылган һәм торак биналар подъездларыннан, ишегалды территорияләреннән, ишегалды һәм башка чыгу урыннарыннан, шулай ук йорт биләмәләре территориясендә урнашкан җәяүлеләр юлларыннан турыдан - туры чыгу урыннары булган әлеге йорт биләмәләре идарәсендә булган затларга йөкләнә.

2.4.9. Җир кишәрлекләрен җыештыру, чистарту һәм санитар карап тоту эшләрен башкару бурычлары барлык оештыру-хокукый рәвештәге оешмаларга, шулай ук торак йортлар хуҗаларына түбәндәге тәртиптә йөкләнә:

1) күпкатлы торак төзелеше-торак урыннар милекчеләре исеменнән торак фонды белән идарә итүне гамәлгә ашыручы идарәче оешмаларга йөкләнә. Әгәр күпкатлы торак төзелешенең ишегалды территориясендә торак фонды белән идарә итүне гамәлгә ашыручы берничә идарәче (хезмәт күрсәтүче) оешма булса, карап тоту һәм җыештыру эшләрен оештыру һәр идарәче (хезмәт күрсәтүче) оешманың торак йортларының торак мәйданына пропорциональ рәвештә якларның килешүе белән билгеләнә. Идарәче оешмалар күпфатирлы йортларның йорт яны территориясен, шулай ук күпфатирлы йорт территориясе алдында төп фасад ягыннан тротуарга кадәр, тротуар булмаган очракта урамның машина йөрү өлешенә кадәр җыештыруны тәэмин итәләр;

2) социаль өлкә учреждениеләре (мәктәпләр, мәктәпкәчә учреждениеләр, мәдәният, сәламәтлек саклау, физкультура һәм спорт учреждениеләре) - бирелгән җир кишәрлеге чикләрендәге территорияләр. Гомумбоселк өмәсен үткәргәндә һәм шәхси инициатива белән учреждение территориясе алдында төп фасад ягыннан урамның машина йөрү өлешенә кадәр

(объект юл буенда урнашкан очракта), башка яклардан 30 м радиуста җыештыру эшләрен башкарырга хокуклы;

3) барлык милек рәвешләрендәге сәнәгать предприятиеләре һәм оешмалары - аларга керү юллары, тротуарлар, аларга якын коймалар, санитар-яклау зоналары. Предприятиеләрнең санитар-яклау зоналары гамәлдәге санитария кагыйдәләре һәм нормалары таләпләре нигезендә билгеләнә;

4) төзелеш оешмалары - гамәлдәге төзелеш нормалары һәм кагыйдәләре нигезендә төзелеш мәйданчыклары территорияләре;

5) торак йортлар хуҗалары - бирелгән җир кишәрлеге чикләрендәге территорияләр (йә җир кишәрлеге билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелмәгән очракта җир кишәрлегенең факттагы барлыкка килгән чиге буенча):

- тирә-яктагы территорияне мөстәкыйль җыеп алырга һәм тышкы чикләрдән 5 метр ераклыкта һәм җир кишәрлеге озынлыгында үләнне чабарга;

- урынның тышкы чигеннән алып урамның машина үтә торган өлешенә кадәр (объект юл буенда урнашкан очракта) 10 метр ераклыкта янәшәдәге территориядә үләнне мөстәкыйль җыеп алу һәм чаптыру һәм үләнне чаптыру;

- кишәрлек чикләреннән 10 метр радиуста янәшәдәге территориядә үләнне мөстәкыйль җыярга һәм чаптырырга;

6) автомобиль юлына бүлеп бирелгән полоса чикләрендә һәм башка җир кишәрлекләрендә урнашкан сыек һәм газсыман ягулыклы автозаправка станцияләре, автомобиль юу постлары, транспорт чараларына техник хезмәт күрсәтү станцияләре (автосервис, шиномонтаж һ.б.) участок чикләреннән машина йөрү өлешенә кадәр 10 метр радиуста янәшәдәге территориядә үләнне мөстәкыйль җыеп алырга һәм чабарга тиеш автомобиль юллары һәм машина юлларына кадәр һәм аларга керү юллары;

7) гражданнарның коммерциягә карамаган бакчачылык, яшелчәчелек һәм дача берләшмәләре җәмгыятьнең бирелгән җир кишәрлеге территориясендә кишәрлек чикләреннән 5 метр радиуста янәшәдәге территориядә үләнне мөстәкыйль җыеп алырга һәм чабарга тиеш;

8) күмү урыннары-күмү өчен бирелгән җир кишәрлеге чигендә;

9) автовокзалларда, базарларда, паркларда, ял итү зоналарында, мәгариф, сәламәтлек саклау учреждениеләрендә һәм гражданнар күпләп була торган башка урыннарда, урамнарда, торак йортларның подъездларында, шәһәр пассажир транспорты тукталышларында, сәүдә объектларына керү урыннарында урналар урнаштырылырга тиеш. Урналарны объектларның милекчеләре һәм арендаторлары билгели. Урналар түбәндәге тәртиптә урнаштырыла: бер-берсеннән 40 метрдан да артык булмаган ераклыкта-җанлы урамнарда, базарларда, вокзалларда һәм гражданнар күпләп була торган башка урыннарда; 100 метрга кадәр ераклыкта-башка урамнарда, ишегалларында, паркларда һәм башка территорияләрдә, кимендә икесе – шәһәр пассажир транспорты тукталышларында.

Урналарны тутыруга карап чистарту объектларның милекчеләре һәм арендаторлары тарафыннан үз көчләре белән яисә җыештыручы оешма белән килешү нигезендә башкарыла. Шәһәр пассажир транспортының тукталыш павильоннарында урнашкан урналар тукталышларны җыештыручы оешмалар тарафыннан, ә сәүдә объектлары янында урнаштырылган урналар сәүдә оешмалары тарафыннан чистартыла һәм юыла. Урналар елга бер тапкыр (апрель - май), шулай ук кирәк булган саен буяла.

2.4.10. Җирле әһәмияттәге автомобиль юлларын карап тоту һәм җыештыру муниципаль заказны урнаштыру нәтиҗәләре буенча әлеге төр эшләрне башкаруга конкурста җиңгән махсуслаштырылган оешмалар тарафыннан гамәлгә ашырыла.

2.4.11. Автомобиль юлларының юл буенда яисә алар янында урнашкан сервис объектлары (кибетләр, кафелар, кунакханәләр, АЗСлар, СТО, ял мәйданчыклары һ.б.) өчен бүленгән территорияләрне карап тоту һәм җыештыру мондый объектларның хуҗасы (милекчесе) тарафыннан башкарыла.

2.4.12. Яшелләндерү һәм төзекләндерү элементларын карап тоту һәм карау:

1) бирелгән җир кишәрлеге чикләрендә-җир кишәрлегенең милекчеләре яисә башка хокук ияләре;

2) гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр чикләрендә-вәкаләтле орган йә муниципаль заказны урнаштыру нәтиҗәләре буенча шушы эшләрне башкаруга конкурста җиңгән махсуслаштырылган оешма;

3) чикләнгән файдаланудагы (предприятиеләр, оешмалар, учреждениеләр) һәм махсус билгеләнештәге (санитария зоналары, су саклау зоналары, зиратлар, питомниклар) яшелләндерелгән территорияләр чикләрендә-әлеге объектларның хуҗалары;

4) йорт яны территорияләре чикләрендә-күпфатирлы йортлардагы торак урыннар милекчеләре яисә, фактта төзекләндерү элементлары булган ишегалды территориясен дә кертеп, идарәче оешмалар (балалар һәм башка мәйданчыклар, рекреацион әһәмияттәге зоналар, транспорт чараларын саклау һәм кую урыннары);

5) җир өсте коммуникацияләренең, шул исәптән электр челтәрләренең, яктырту челтәрләренең, радиолинияләрнең саклау зоналарында - күрсәтелгән коммуникацияләр хуҗалары;

6) җир асты коммуникацияләренең саклау зоналарында (әгәр урнаштыру рөхсәт ителгән булса) - күрсәтелгән коммуникацияләрнең хуҗалары.

2.4.13. Урамнардан һәм юллардан җир асты суларын һәм җир өсте суларын агызу өчен билгеләнгән кюветларны, торбаларны, дренаж корылмаларын җыештыру һәм чистарту, яңгыр канализациясе коллекторларын һәм яңгыр кабул итү коеларын чистарту аларны эксплуатацияләүче оешмалар тарафыннан башкарыла.

2.4.14. Шәһәр җәмәгать транспортының диспетчерлык пунктлары территорияләрен, борылыш мәйданчыкларын карап тоту һәм җыештыру пассажир транспортын эксплуатацияләүче оешмалар тарафыннан башкарыла.

2.4.15. Җәмәгать транспортын көтү павильоннарын карап тоту һәм җыештыру махсуслаштырылган оешмалар тарафыннан тәэмин ителә.

2.4.16. Җәмәгать бәдрәфләрен урнаштыру һәм карап тоту тәртибе гамәлдәге законнар, санитария кагыйдәләре һәм нормалары нигезендә билгеләнә. Бәдрәфләрнең санитар һәм техник торышы өчен җаваплылыкны аларның милекчеләре, хуҗалары, арендаторлары яки алар хезмәт күрсәтә торган махсуслаштырылган оешмалар йөртә.

2.4.17. Төзекләндерү, җыештыру һәм карап тоту эшләрен башкару ешлыгы, объектларның тиешле санитар һәм техник торышын тәэмин итүне исәпкә алып, заказ бирүче тарафыннан билгеләнә.

2.4.18. Вәкаләтле органнар поселок территориясен, шул исәптән гомуми файдаланудагы территорияләрне карап тоту һәм җыештыру эшләренең билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә башкарылуын тикшереп торалар.

2.4.19. Урамнарны, мәйданнарны, тротуар газоннары булган тротуарларны, аларга якын территорияләр белән ишегалларын, скверларны, базарны, буш җир кишәрлекләрен җыештыру алар карамагындагы сәнәгать предприятиеләре, оешмалар, учреждениеләр, йорт хуҗалары, арендаторлар һәм төзүчеләр тарафыннан башкарыла.

2.4.20. Предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар, шулай ук торак йортларның индивидуаль хуҗалары янәшәдәге территорияне - аларның участогы чикләре чикләрендә, урам, мәйдан, тыкрык, юл уртасына кадәр киңлектә, ә берьяклы төзелеш вакытында - Актүбә ш.т.п. Башкарма комитеты билгеләгән чикләрдә пычратмаска тиеш.

2.4.21. Әгәр җир кишәрлеген арендалау, җир кишәрлегеннән түләүсез вакытлыча файдалану, гомерлек мирас итеп биләү шартнамәләрендә, башка шартнамәләрдә башкасы билгеләнмәгән булса, янәшәдәге территорияләрнең чикләре билгеләнә:

- ике яклы төзелешле урамнарда - биләгән участокның озынлыгы буйлап, киңлеге буйлап - магистраль тротуарга кадәр, тротуар булмаганда - урамның машина йөри торган өлешендәге

бордюр полосасына кадәр;

- берьяклы төзелешле урамнарда биләгән участокның озынлыгы буенча, ә киңлеге буенча урамның бөтен киңлегенә, машина йөрү өлешенә кадәр;

- юлларда, сәнәгать оешмаларына, шулай ук торак микрорайоннарга, карьерларга, гаражларга, складларга һәм җир кишәрлекләренә керү юлларында - 10 метрлы яшел зонаны да кертеп, юлның бөтен озынлыгы буйлап;

- төзелеш мәйданчыкларында - бөтен периметр буйлап төзелеш киртәсеннән кимендә 15 метр территория;

- сәүдә, җәмәгать туклануы һәм халыкка көнкүреш хезмәте күрсәтүнең капиталь булмаган объектлары өчен-кимендә 10 метр радиуста;

- индивидуаль торак йортлар янына йортның алгы ягының бөтен киңлеге буйлап машина йөрү өлешенә кадәр, әмма 5 метрдан да артмаска тиеш.

2.4.22. Объектларны чисталыкта тоту һәм санитария тәртибен саклау өчен җаваплы дип расларга:

а) күпфатирлы йортлар, аларга якын тротуарлар һәм газоннар участогында-идарәче компанияләр;

б) предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар - предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар, уку йортлары җитәкчеләре участокларында;

в) гражданнарның шәхси милек хокукындагы йортлары территориясендә-йортлар хуҗаларында;

г) урамнарда, мәйданнарда, скверлар, газоннар һәм башка яшел зоналар территорияләрендә - яшел зоналар үз карамагында булган учреждениеләр җитәкчеләре;

д) төзелешкә бирелгән территорияләрдә-әлеге җир кишәрлекләре бирелгән предприятиеләр, оешмалар җитәкчеләре, гражданнар;

е) павильоннар, киосклар, леклар янындагы территорияләрдә кимендә 5 метр ераклыкта-милек рәвешләренә карамастан, сәүдә һәм җәмәгать туклануы предприятиеләре җитәкчеләре;

ж) калдыкларны бетерү, мәйданчыкларны, чүп җыю урыннарын һәм аларга якын участокларны санитар карап тоту өчен җаваплылык-идарәче компанияләр;

з) чүп савытларын карап тоту өчен урып-җыюны гамәлгә ашыручы оешмалар, предприятиеләр һәм учреждениеләр җаваплы;

и) шәһәр җирлеге территориясенең санитар торышын тикшереп торуны шәһәр җирлеге җирле үзидарә органы җитәкчесе тәэмин итә.

2.4.23. Урнаштыру һәм эксплуатацияләү өчен бүлеп бирелгән территорияләрне, газ, суүткәргеч һәм җылылык челтәрләрен җыештыруны һәм чистартуны күрсәтелгән челтәрләрне эксплуатацияләүче оешмаларның көче һәм чаралары белән, норматив кагыйдәләр нигезендә, электр тапшыру линияләрен башкарырга.

2.4.24. Шәһәр җирлегенең җирле үзидарә органнары ихтыяҗ булган саен шәһәр җирлеге территориясен җыештыру, төзекләндерү һәм яшелләндерү эшләрен башкару өчен гражданнарны ирекле нигездә җәлеп итә алалар.

Шәһәр җирлеге территориясен җыештыру, төзекләндерү һәм яшелләндерү эшләрен башкаруга гражданнарны җәлеп итү шәһәр җирлеге җирле үзидарә органының хокукый акты нигезендә гамәлгә ашырыла.

2.5. Санитария көнен оештыру һәм үткәрү

2.5.1. Һәр җирдә урып-җыюны уздыру өчен җирлекнең хокукый акты нигезендә бердәм санитария көне билгеләнә.

2.6. Кышкы җыештыру

2.6.1. 1 ноябрьдән 15 апрельгә кадәр кышкы җыештыру эшләре бара, анда карны

җыештыру һәм себерү, кар һәм бозны чуку, юл өслекләрен, тротуарларны һәм ишегалларын бозлавыкка каршы материаллар белән эшкәртү күздә тотыла. Бу эшләр җәмәгать транспорты йөрүен һәм җәяүлеләр йөрүен тәэмин итәрлек итеп башкарылырга тиеш.

2.6.2. Түбәләрне кардан чистарту, кәрнизләрдә, түбәләрдә һәм суүткәргеч торбалардагы шешләрне бетерү бина һәм корылма хуҗалары һәм арендаторлары көче һәм чаралары белән системалы рәвештә, җәяүлеләр белән булган бәхетсезлек очракларын булдырмас өчен, һава челтәрләренә, яктырткычларга һәм яшел үсентеләргә зыян килмәсен өчен, саклык чараларын мәҗбүри үтәү белән башкарылырга тиеш.

2.6.3. Урамнарга механикалаштырылган сибү бу максатлар өчен рөхсәт ителгән материаллар белән планлы рәвештә башкарыла.

2.6.4. Тротуарларга тоз сибү тыела.

2.6.5. Бозлавык вакытында территория хуҗаларына тротуарларга, җәяүлеләр юлларына ком сибәргә, аларны хәрәкәт өчен куркынычсыз хәлдә тотуны тәэмин итәргә кирәк.

2.6.6. Паркларда, урман паркларында, бакчаларда, скверларда, бульварларда һәм башка яшел зоналарда, квартал эчендәге машина юлларында, ишегалды территорияләрендә һәм торак йортлар, биналар түбәләреннән юлларны җыештырганда химик реагентлар булмаган карны вакытлыча җыю рөхсәт ителә, бу исә, яшел үсентеләр сакланып калган очракта, автотранспортның ирекле йөрүенә һәм җәяүлеләр хәрәкәтенә комачауламый.

2.6.7. Кар махсус әзерләнгән мәйданчыкларга чыгарылырга тиеш. Карны вакытлыча җыю урыннарын оештыру өчен җир кишәрлекләре, тиешле санитар-эпидемиологик күзәтчелек органнары һәм башка вәкаләтле органнар белән килештереп, шәһәр җирлегенең норматив акты белән билгеләнә.

Карны вакытлыча тоту өчен контрольсез урыннар төзү тыела.

Кар эрегәннән соң карны вакытлыча җыю урыннары, кар массаларын чыгаручы оешмаларны җәлеп итеп, җир законнары нормалары нигезендә китерелә.

2.6.8. Кышкы чорда юлларны җыештыру җәяүлеләр һәм транспорт чараларының нормаль хәрәкәтен тәэмин итәргә тиеш.

2.6.9. Кышкы чорда юлларны җыештыру машина юлларын, шәһәр транспортының тукталышларын һәм тукталыш платформаларын кардан һәм боздан чистартуны, себерүне, карны валларга күчерүне һәм карны чыгаруны үз эченә ала.

2.6.10. Юлларның, тротуарларның, парковкаларның (парковка кесәләренең), тукталышларның һәм тукталыш платформаларының кар капламы урнаштырылганнан бирле даими рәвештә җыештырылырга тиеш.

2.6.11. Юлларның машина йөрү өлешен механикалаштырылган ысул белән (урып-җыю техникасы комплекслары белән) җыештырганда һәм кар өемнәре ясалганда валларны җәяүлеләр кичү урыннарында, парковкалар (парковка кесәләре), шәһәр транспортының тукталышлары һәм тукталыш платформалары, машина юллары алдыннан күчерергә кирәк.

2.6.12. Кар яуган вакытта юлларның машина йөри торган өлешеннән кар җыю беренче чиратта гомумшәһәр әһәмиятендәге магистраль урамнардан башкарыла.

2.6.13. Юлларны җыештырганда тышкы яктырту баганаларының, терәк калканнарының, идарә итү шкафларының, ясалма тигезсезлекләрнең һәм башка корылмаларның, агачларның, куакларның сакланышын, шулай ук машина юлы буйлап механикалаштырылган кар җыештырганда яшел утыртмаларның сакланышын тәэмин итәргә кирәк.

2.7. Җәйге җыештыру

2.7.1. 16 апрельдән 31 октябрьгә кадәр җәйге җыештыру билгеләнә, ул юл өслекләрен һәм тротуарларны себерүне, җәмәгать транспорты тукталышларын җыештыруны, чүп-чарны һәм туфракны төяүне һәм чыгаруны күздә тота.

2.7.2. Урамнарның йөрү өлеше, тукталыш мәйданчыклары, ишегаллары карамагында булган предприятиеләр һәм оешмалар атнага кимендә бер тапкыр юалар һәм җыештыралар.

2.7.3. Явым-төшем булмаган чорда урамнарны механикалаштырылган җыештыру һәм дымландырмыйча себерү тыела.

2.7.4. Юл өслеген, күчәр һәм резерв полосаларын, урамнарны һәм машина юлларын себерү көндезге вакытта (8.00 дән 21.00 гә кадәр), ә интенсив транспорт хәрәкәте булган урамнарны төнлә дымландырып башкарыла.

2.7.5. Мәйданнарның, урамнарның һәм машина юлларының юл өслеген юу технологик киңәшләр нигезендә төнлә (23.00 сәгатьтән 7.00 сәгатькә кадәр) яки көндез башкарыла.

2.7.6. Юлны юганда тротуарларга, газоннарга, утырту мәйданчыкларына, шәһәр пассажир транспорты тукталышлары павильоннарына, якын урнашкан биналарның фасадларына, сәүдә объектларына һәм башкаларга смета һәм чүп-чарны агызу рөхсәт ителми.

2.7.7. Юл өлеше һәртөрле пычранудан тулысынча чистартылырга тиеш. Җайга салу линияләре белән билгеләнгән ось, резерв полосалар даими рәвештә комнан һәм төрле вак чүп-чардан чистартылырга тиеш. Махсуслаштырылган машиналарның эш цикллары арасында барлыкка килә торган пычрануларның рөхсәт ителә торган күләме.

2.7.8. Тротуарлар һәм аларда урнашкан пассажир транспорты тукталышларының утырту мәйданчыклары туфрак-комнан, төрле чүп-чардан тулысынча чистартылырга һәм юылырга тиеш. Аерым зур булмаган ком һәм вак чүп-чар белән пычрану рөхсәт ителә, алар урып-җыю цикллары арасында барлыкка килергә мөмкин.

2.7.9. Юл кырыйлары эре габаритлы һәм башка чүп-чардан чистартылырга тиеш.

2.7.10. Шоссе юлларының аркылы профиле булган юлларга бүленгән полосада үлән капламының биеклеге 10 - 15 см дан артмаска тиеш полосаны төрле чүп-чар белән чүпләргә ярамый.

2.7.11. Яфраклар коелган чорда беркетелгән территорияләрне җыештыру өчен җаваплы оешмалар коелган яфракларны урамнар һәм магистральләр, ишегалды территорияләре буендагы газоннарда җыялар һәм чыгаралар. Агачларның һәм куакларның комлевой өлешенә яфракларны җыю тыела, моңа җылылык сөюче үсемлекләрне җылыту очраклары керми.

2.8. Урам сәүдәсен оештыру

2.8.1. Актүбә ш.т.п. территориясендә стационар булмаган сәүдә объектларын урнаштыру схемасы белән билгеләнгән урыннарда торглар үткәрү нәтиҗәләре буенча законнар нигезендә урам сәүдәсе, шул исәптән сезонлы сәүдә сәүдәсе рөхсәт ителә.

2.8.2. Тараны, сәнәгать товарларын һәм башка сәүдә әйберләрен тротуарларга, газоннарга, юлларга урнаштырырга һәм җыярга ярамый. Сезонлы сәүдә тәмамланганнан соң урамнарда, скверларда һәм башка урыннарда күчмә арбалар, лотоклар, башка сәүдә җиһазлары калдырырга ярамый.

2.8.3. Сәүдә киосклары, павильоннар, гаражлар һәм башка хуҗалык-көнкүреш объектларын үз белдегең белән урнаштыру, шулай ук аларны җимерү йә күчерү турындагы таләпләрне үтәмәү рөхсәт ителми.

2.8.4. Биналар, корылмалар, павильоннар, киосклар, палаткалар янына проектта каралмаган төрле янкормалар, козыреклар, түбәләр, тәрәзә капкачлары торгызу рөхсәт ителми.

2.8.5. Кибетләр, киосклар, палаткалар, вак ваклап сату павильоннары янында товар савытларын һәм запасларын тупларга, шулай ук аларга якын территорияләрне туплау өчен файдаланырга ярамый. Урамнарда, мәйданнарда һәм бу максатлар өчен бүленмәгән башка урыннарда яшелчә, җиләк-җимеш, терлекчелек продуктлары, балык (яңа, ысланган, тозлы), көнбагыш, сәнәгать һәм хуҗалык товарлары белән сәүдә итү тыела.

2.9. Кечеләрне төзү, урнаштыру һәм тоту яктыртуның архитектура формалары, вывескалар, яктылык рекламалары, реклама конструкцияләре

2.9.1. Кече архитектура формаларын һәм тышкы төзекләндерү элементларын - киосклар,

павильоннар, палаткалар, сезонлы базарлар, коймалар, коймалар, газон киртәләре, автобус тукталышларында павильоннар, стендлар, газеталар өчен щитлар, афишалар һәм белдерүләр, урамнарны яктырту фонарьлары, терәкләр һәм баганалар - шәһәр җирлегенең җирле үзидарә органы белән килештереп урнаштыру рөхсәт ителә.

2.9.2. Реклама конструкцияләре һәм тышкы мәгълүмат чаралары билгеләнгән урыннарда урнаштырылырга һәм тиешле хәлдә тотылырга тиеш. Аларны карап тоту бурычы хуҗалары булган юридик затларга һәм шәхси эшмәкәрләргә йөкләнә.

2.9.3. Реклама, афишалар, плакатлар, белдерүләр, листовкалар билгесез урыннарда, бина диварларында, баганаларда һәм бу максатлар өчен каралмаган башка әйберләрдә урнаштыру тыела.

2.9.4. Реклама конструкцияләреннән 5 метр радиуста аерым реклама конструкцияләренә якын территорияләрне җыештыру эшләрен оештыру һәм башкару өчен җаваплылык реклама таратучыларга һәм реклама таратучылар акчалары хисабына килешү буенча җыештыручы оешмаларга йөкләнә.

2.9.5. Шәһәр җирлеге территориясендә мәгълүмат һәм басма продукцияне (листовкалар, белдерүләр, афишалар һәм башка төрле продукцияне әзерләү ысулына һәм файдаланыла торган материалларга бәйсез рәвештә) киртәләргә, коймаларга, биналарның, корылмаларның һәм корылмаларның фасадларына, аерым торган терәкләргә (яктырту, контакт челтәре һ.б.), агачларга һәм шушы максатлар өчен билгеләнмәгән агачларга язулар ясау, ябыштыру һәм элеп кую тыела. конструкцияләр.

2.9.6. Шәһәр җирлеге территориясендә:

- вәкаләтле орган тарафыннан бирелгән рөхсәтне алмыйча реклама конструкцияләрен урнаштырырга;

- тышкы мәгълүмат чараларын вәкаләтле орган (Азнакай муниципаль районы Башкарма комитетының архитектура һәм инфраструктура үсеше бүлеге) белән килештермичә урнаштырырга;

- газоннарга һәм яшелләндерелгән территорияләргә, тротуарларга һәм җәяүлеләр юлларына кереп, реклама конструкцияләрендәге сурәтләрне (плакатларны) алыштырырга;

- килештерелгән дизайн-проекттан читкә тайпылып реклама конструкцияләрен урнаштыру;

- сүтелгән реклама конструкцияләренең бетон нигезләрен газонда калдырырга.

2.9.7. Реклама, афишалар, плакатлар, белдерүләр, листовкалар һәм башка мәгълүмати - басма продукцияне әзерләү ысулына һәм файдаланыла торган материалларга карамастан урнаштыру, билгесез урыннарда (бина диварларында, баганаларда, агач кәүсәләрендә, ККК, КТП, ЗТП, ГРП, СТП, ШРМ контейнерларында) һәм шулар өчен билгеләнмәгән башка конструкцияләрдә язулар ясау максатлар тыела.

2.9.8. Үз белдеге белән ясалган язуларны, шулай ук үз белдеге белән урнаштырылган мәгълүмат һәм басма продукцияне барлык объектлардан алып ташлау эшләрен оештыру, ведомство карамагына карамыйча, әлеге продукцияне урнаштырган, язуларны башкарган затларга йөкләнә.

2.9.9. Урамнарны һәм квартал эчендәге яктыртуны төзексез хәлдә тоту тыела.

2.10. Яшелләндерүгә һәм яшел утыртмаларны карап тотуга таләпләр

2.10.1. Барлык яшел утыртмалар да кагылгысыз яшел фонд тәшкил итә.

2.10.2. Яшел утыртмаларның, сулыкларның һ.б. сакланышын тәэмин итү өчен аларны пычрату рөхсәт ителми. Яшел утыртмалар зонасында төзелеш эшләре вакытында төзелешне оештыру проекты таләпләре үтәлергә тиеш.

2.10.3. Бакчаларда, скверларда, урам буйларында һ.б. даими рәвештә агачларны санитар һәм формалаштыру юлы белән кисәргә кирәк. Аларның милкендәге, биләмәләрендәге һәм файдалануындагы территорияләр хуҗалары даими рәвештә үлән чабарга, чүп үләннәрен

вакытында бетерергә, Сосновский борщевигын юк итү чараларын кулланырга тиеш.

2.10.4. Транспорт чаралары узу һәм туктап тору юлы белән газоннарның, яшел зоналарның бөтенлеген бозу рөхсәт ителми.

2.10.5. Биналардан, корылмалардан, шулай ук инженерлык төзекләндерү объектларыннан агачларга һәм куакларга кадәр араны «СП 42.13330.2016. Кагыйдәләр җыелмасы. Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл җирлекләрен планлаштыру һәм төзү. СНиП 2.07.01-89 актуальләштерелгән редакциясе», Россия Төзелеш Министрлыгының 30.12.2016 № 1034/пр боерыгы белән расланган.

2.10.6. Яшел үсентеләрне, шул исәптән коры - сарыларны һәм авария хәлендәге үсентеләрне күчереп утырту яисә кисү Россия Федерациясе дәүләт урман фонды җирләренә һәм физик һәм юридик затларның хосусый милкендәге җирләргә керми торган Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының «Актүбә шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге территориясендә яшел үсентеләрне кисү тәртибе турында Азнакай муниципаль районының Актүбә шәһәр тибындагы поселогы Советы 21.02.2022 № 8 карары белән расланган Нигезләмә нигезендә гамәлгә ашырыла.

2.10.7. Йорт биләмәләре территориясендә яшел үсентеләрнең сакланышын һәм аларны тиешенчә карауны торак-эксплуатация оешмалары яисә махсуслаштырылган оешмалар шартнамә шартларында тәэмин итәргә тиеш.

2.10.8. Шәһәр җирлеге территориясендә яшелләндерүнең ике төре кулланылырга мөмкин: стационар - үсемлекләрне грунтка утырту һәм мобиль - үсемлекләрне махсус күчмә савытларга (контейнерларга, вазоннарга һ.б.) утырту. Стационар һәм мобиль яшелләндерү рельефның табигый һәм ясалма элементларында, биналарның һәм корылмаларның фасадларында (вертикаль яшелләндерү) архитектура-ландшафт объектлары (газоннар, бакчалар, чәчәк бакчалары, Куаклы һәм агачлы мәйданчыклар һ.б.) төзү өчен файдаланыла.

2.10.9. Яшелләндерүне проектлаганда инженерлык челтәрләренә, биналарга һәм корылмаларга кадәр агач һәм куак утыртуның минималь ераклыгы, утыртмаларны утырту өчен чокырлар һәм траншеялар күләме исәпкә алына. Поселокның төрле территорияләрендә утыртмаларның максималь санын, төрле функциональ билгеләнештәге участокларда яшелләндерелә торган территорияләрнең якынча процентын, утырту материалын сортларга аеру өчен параметрларны һәм таләпләрне үтәргә кирәк.

2.10.10. Җылылык трассалары эшли торган зоналарда агачлар утыртканда туфракның җылылык трассасы күчәреннән ике якка да түбәндәге ераклыкка җылыну факторын исәпкә алырга кирәк: интенсив җылыну - 2 м, уртача - 2-6 м, зәгыйфь җылыну - 6-10 м. җылылык трассаларында юкә, өрәңге, сирень, зелпе 2 м га якынрак, тирәк, дөге, кизильник, карагай, каен - 3 - 4 метрдан якынрак.

2.10.11. Уңайсыз техноген һәм климат факторлары поселокның төрле территорияләренә тәэсир иткәндә саклагыч утыртмалар формалаша; берничә фактор тәэсирендә интенсивлыгы буенча әйдәп баручы һәм (яисә) территориянең функциональ билгеләнеше өчен иң әһәмиятлесе сайлана.

2.10.12. Җилдән саклану өчен, япмасының вертикаль ябыклыгы 60 - 70% булган челтәр конструкцияле яшел утыртмалар файдаланыла.

2.10.13. Тавыштан саклаучы утыртмалар бер рәтле яки күп рәтле рәттәге утыртмалар рәвешендә 7 м дан да ким булмаган күләмдә проектлана, бу исә зур агачларның кәүсәләре арасындагы араны 8 - 10 м (киң ябалдашлы), 5 - 6 м (урта ябалдашлы), 3 - 4 м (тар ябалдашлы) тәэмин итә, таҗ астындагы киңлекне куак рәтләре белән тутырырга кирәк.

2.10.14. Һава югары дәрәҗәдә пычрану шартларында күп рәтле агач-куак утыртмалары барлыкка килә: яхшы җилләтү режимында - ябык типтагы (ябалак ябылуы), Начар җилләтү режимында-Ачык, фильтрлау тибындагы (ябалак ябылмавы).

2.11. Каты көнкүреш калдыкларын, эре габаритлы һәм төзелеш чүп-чарларын җыю һәм чыгару

2.11.1. Поселок территориясендә үз эшчәнлеген гамәлгә ашыручы гражданнар (индивидуаль торак йортларның милекчеләре яисә яллаучылары), юридик затлар һәм шәхси эшмәкәрләр калдыкларны чыгаруны, утильләштерүне һәм зарарсызландыруны гамәлгә ашыручы законнарда билгеләнгән тәртиптә билгеләнгән подряд оешмалары белән төзелгән килешүләр нигезендә каты көнкүреш калдыкларын, эре габаритлы һәм төзелеш чүп-чарын чыгаруны оештыралар.расланган санитария нормалары һәм кагыйдәләре, туплау нормалары белән.

2.11.2. Поселок территориясен җыештыруны оештыруның барлык төрләре, калдыкларны җыю, бетерү, зарарсызландыру һәм эшкәртү ысулларын эшләү, махсус урып-җыю машиналарының, механизмнарның, җайланмаларның, инвентарьның кирәкле санын билгеләү буенча чараларны гамәлгә ашыру вәкаләтле органга йөкләнә.

2.11.3. ККК чыгарылырга тиеш:

- 5 °С ка кадәр температурада - ике көнгә бер тапкырдан да сирәгрәк түгел;

- 5 °С тан югары температурада - көн саен.

Чүп-чарны җыю һәм чыгару процессы, эш технологиясендә каралган очраклардан тыш, 14.00 сәгатькә кадәр тәмамланырга тиеш.

Каты көнкүреш калдыкларын чыгару буенча махсус транспортка хезмәт күрсәтүнең күчмә характерына бәйле рәвештә, индивидуаль торак төзелеше территорияләреннән тыш, шәһәр җирлегенең индивидуаль торак төзелеше территорияләрендә каты көнкүреш калдыкларын чыгару ешлыгы махсуслаштырылган оешма белән индивидуаль йорт хуҗалары арасындагы шартнамә мөнәсәбәтләре нигезендә башкарыла.

2.11.4. Каты көнкүреш калдыкларын, эре габаритлы һәм төзелеш чүп-чарларын чыгару подряд оешмасы тарафыннан шәһәр җирлегенең җирле үзидарә органы белән килештерелгән графикта күрсәтелгән срокларда шартнамә нигезендә гамәлгә ашырыла.

2.11.5. Җитештерү һәм куллану калдыкларын транспортлау гамәлгә ашырыла:

- ташу барышында аларны югалту мөмкинлеген булдырмый торган, авария хәлләре килеп чыгуны, әйләнә-тирә мохиткә һәм кешеләрнең сәламәтлегенә зыян китерүне кисәтә торган ысуллар белән;

- махсус җиһазландырылган яисә җайлаштырылган (кузовны яба торган чыбыклы) транспорт чаралары.

2.11.6. Контейнерлардан чүп машинасына бушатканда яисә бункерга төягәндә чәчелгән чүп-чарны каты көнкүреш калдыкларын чыгаручы оешма хезмәткәрләре җыя.

2.11.7. Шәһәр җирлеге территорияләрендә җитештерү һәм куллану калдыкларын җыю өчен контейнер мәйданчыклары һәм контейнерлар санитария нормалары һәм кагыйдәләре таләпләренә туры китереп урнаштырылырга тиеш.

2.11.8. Контейнер мәйданчыклары асфальт яисә бетон белән капланган, өч яктан киртәләр һәм алар тирәсендә куаклык үсентеләре булырга тиеш. Эре габаритлы калдыклар махсус билгеләнгән мәйданчыкларда җыелырга тиеш.

2.11.9. Контейнер мәйданчыклары һәм бункер-туплаучыларны урнаштыру урыннары даими рәвештә көнкүреш һәм эре габаритлы чүп-чардан чистартылырга, чисталыкта һәм тәртиптә тотылырга тиеш.

2.11.10. Контейнерлар һәм бункер-накопительләр техник яктан төзек хәлдә булырга, буялырга һәм ККК чыгаручы хуҗасының, подряд оешмасының реквизитлары, ККК чыгару вакыты күрсәтелгән маркировкага ия булырга тиеш. ККК җыю өчен контейнерлар тыгыз ябыла торган капкач белән җиһазландырылырга, ә автозаправка станцияләрендә (АЗС) йозакларга бикләнергә тиеш.

2.11.11. Контейнерлар, бункер-туплагычлар һәм алар астындагы мәйданчыклар

санитария таләпләре нигезендә 10 көнгә кимендә 1 тапкыр (кышкы чордан тыш) дезинфекцияләүче составлар белән эшкәртелергә тиеш.

2.11.12. I - IV класслы хәвефлелектәге калдыкларны җыю, файдалану, транспортировкалау, урнаштыру калдыкларны җыю, файдалану, зарарсызландыру, транспортировкалау, урнаштыру эшчәнлегенә лицензияләре булган предприятиеләр тарафыннан гамәлгә ашырыла. ККҚНЫ күмү ККК полигонында башкарыла, калдыкларны санкцияләнмәгән урыннарга чыгару катгый тыела. ККК полигоннарына агулы калдыкларны, янгын куркынычы булган калдыкларны, биологик калдыкларны, йогышлы авырулар кузгаткычлары булган калдыкларны, икенчел чимал сыйфатында җыярга тиешле җитештерү һәм куллану калдыкларын чыгару тыела. Көнкүреш калдыкларын һәм сәнәгать предприятиеләре калдыкларын контрольдә тотылмый торган һәм санкцияләнмәгән полигоннар (чүплекләр) төзү тыела.

2.11.13. Җаваплы затлар:

- беркетелгән территориядә урналар, контейнер мәйданчыклары һәм каты көнкүреш калдыкларын җыю өчен контейнерлар булуны тәэмин итәргә, ә канализацияләнмәгән биналарда, корылмаларда һәм корылмаларда - сыек калдыклар өчен җыемнар (выгреблар) урнаштырырга;

- контейнерларга һәм контейнер мәйданчыкларына иркле керү мөмкинлеген тәэмин итү;

- каты көнкүреш калдыклары, савыт-саба җыю өчен контейнерларны шәһәр җирлеге территорияләрен пычратмаслык итеп, аларны төзек хәлдә тотуны тәэмин итәргә;

- урналарны, контейнерларны һәм контейнер мәйданчыкларын, сыек калдыклар өчен җыелмаларны (выгребларны) вакытында чистарту һәм дезинфекцияләүне тәэмин итәргә;

- җитештерү һәм куллану калдыкларын чыгаруны оештыруны һәм аларны бетерү графигының үтәлешен тикшереп торуны тәэмин итәргә;

- ККҚНЫ вакытында чыгарырга;

- контейнерларны һәм контейнер мәйданчыкларын вакытында буярга һәм юарга.

2.11.14. Тыярга:

- җитештерү һәм куллану калдыкларын, яфракларны, савытларны, агачны яндыру;

- юлларда, тротуарларда, газоннарда һәм йортларның үтү аркаларында контейнерлар һәм бункер-туплагычлар урнаштыру;

- җитештерү һәм куллану калдыкларын рекреация зоналары территорияләрендә, шулай ук су объектларының су саклау зоналары һәм яр буе яклау полосалары территорияләрендә урнаштыру;

- су объектларын чүпләргә;

- җитештерү һәм куллану калдыкларының кеше сәламәтлегенә һәм әйләнә-тирә мохиткә зарарлы йогынты ясарга сәләтле башка гамәлләр кылу.

2.11.15. Гомуми файдаланудагы территорияләр, шул исәптән: мәйданнарга, урамнарга, тыкрыкларга, юлларга, юлларга, аллеяларга, паркларга, скверларга, газоннарга, ял итү зоналарына, инженерлык һәм юридик һәм физик затларга, идарәче компанияләргә, шәхси эшмәкәрләргә биләүгә, файдалануга бирелмәгән һәм беркетелмәгән һәм индивидуаль торак йортлар каршында булмаган башка объектларга махсуслаштырылган муниципаль заказ кысаларында предприятиеләр һәм оешмалар тарафыннан, «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге рәсми сайтта товарлар китерүгә, эшләр башкаруга, хезмәтләр күрсәтүгә заказлар урнаштыру турында мәгълүмат урнаштыру өчен урнаштырылган (www.zakupki.gov.ru), моңа бюджетта каралган финанс чаралары лимитлары чикләрендә.

2.11.16. Зур габаритлы чүп - чарны, шәхси ярдәмче хуҗалык калдыкларын (ботва, агач, куак йокысы, хайван мәетләре һ.б.), төзелеш чүп-чарын, канистрларны, иске резинаны, автомашинаның запас өлешләрен Актүбә ш.т.п. территориясендә урнашкан транзит транспорты өчен билгеләнгән бункер мәйданчыкларына чыгару һәм ташлау тыела.

3. Салу, үзгәртеп кору эшләрен башкару җир асты коммуникацияләре һәм корылмалары

3.1. Җир асты инженерлык коммуникацияләрен төзү, реконструкцияләү яки капиталь ремонтлау гамәлдәге норматив хокукый актлар нигезендә эшләнгән техник документация һәм эшләрне башкаруга рөхсәт (ордер) булганда башкарыла.

3.2. Вакыты чыккан рөхсәтләр (ордерлар) нигезендә эшләү тыела.

3.3. Предприятие җитәкчеләре боерык белән эш башкару өчен җаваплы затларны билгеләргә тиеш, алар үзләре белән рөхсәт (ордер) һәм эш башкару проекты белән эш башкару урынында булырга тиеш. Җир эшләрен башкаруга рөхсәт (ордер) оешманың, предприятиенең, учреждениенең вазыйфаи затына яисә капиталь төзелеш объектларын төзү, реконструкцияләү, капиталь ремонтлау буенча заказ бирүче физик затка бирелә.

3.4. Җир асты коммуникацияләрен һәм корылмаларын салганда һәм үзгәртеп корганда рөхсәт (ордер) яисә эш башкару кагыйдәләрендә куелган шартлар үтәлмәгән очракта, әлеге предприятиеләргә һәм оешмаларга эшләрне башкару өчен рөхсәтләр (ордерлар) бирү туктатыла.

3.5. Аварияләр вакытында эксплуатацияләүче оешма аның сәбәпләрен һәм нәтиҗәләрен кичекмәстән бетерергә тиеш.

3.6. Аварияләр вакытында җир эшләрен рөхсәт (ордер) рәсмиләштермичә, тиешле хезмәтләргә мәҗбүри хәбәр итеп, өч көн эчендә башкару рөхсәт ителә. Эксплуатацияләү коммуникациясен өч көн эчендә тәмамлау мөмкин булмаган очракта, оешма тарафыннан рөхсәт рәсмиләштерелә. Рөхсәттә (ордерда) билгеләнгән сроклар үтәлмәгәндә, шулай ук аны рәсмиләштермәгәндә предприятиеләр гамәлдәге законнарда билгеләнгән тәртиптә җаваплы булалар.

3.7. Җир эшләрен башкарганда җәяүлеләр һәм транспорт хәрәкәте иминлеге, йортлар, предприятиеләр, оешмалар ишегалларына керү юллары, шулай ук торак, хезмәт, сәүдә, уку, балалар һәм башка биналарга керү юллары булдырылырга тиеш.

3.8. Яру урыны, оешманың исеме, телефон номеры һәм эш башкаручының фамилиясе күрсәтелгән типовой койма белән әйләндереп алынырга тиеш. Юлны ябуны таләп итә торган җир эшләрен башкарганда юл билгеләре Дәүләт автоинспекциясе раслаган схемалар буенча куела. Караңгы төшкәч, яру урыннары яктыртыла.

3.9. Юлның, тротуарның, газонның һәм туфракның уңдырышлы катламының бөтен киңлегенә асфальт түшәмәне яңарту эшне башкаручы оешма тарафыннан башкарыла (эшләр тәмамланганнан соң 10 көннән дә соңга калмыйча).

Күрсәтелгән вакытта төзекләндерүне торгызу мөмкин булмаган очракта, билгеләнгән тәртиптә ордер (рөхсәт) рәсмиләштерергә кирәк. Шул ук оешма торгызу эшләреннән соң грунтны, материалларны һәм конструкцияләрне, төзелеш чүп-чарын, киртәләрне җыеп алырга тиеш. Юл өслеген һәм яшел үсентеләрне үз көчләре белән торгызу эшләрен башкарырга мөмкинлеге булмаган оешмалар махсуслаштырылган оешмалар белән килешүләр төзергә тиеш. Шартнамә төзү эш башкаручы оешманың төзекләндерү элементларын һәм юл өслеген торгызу өчен җаваплылыгын бетерми.

Бордюрны сүтәләр, алга таба урнаштыру өчен эш башкарылган урынга җыялар.

Урамнарда, төзелгән территорияләрдә эшләр башкарганда, грунт кичекмәстән чыгарыла.

Кирәк булганда төзелеш оешмасы отвалдагы грунтны планировкалауны тәэмин итә ала.

3.10. Юл һәм тротуарлар астындагы траншеялар ком һәм комлы грунт белән каплана, катламлы тыгызлана һәм су сибелә.

Газоннардагы траншеялар, тыгызланып, уңдырышлы катламны торгызып һәм үлән чәчеп, җирле грунт белән күмелә.

3.11. Төзекләндерелмәгән территорияләрдә эшләр башкарганда, эшкәртелгән грунтны траншеяның бер ягында җыеп кую һәм соңыннан күмү рөхсәт ителә.

3.12. Траншеягә кирәкле тыгызланмыйча яисә җир эшләрен башкару кагыйдәләрен башка төрле бозмыйча кондицияле булмаган туфрак салганда шәһәр җирлеге җирле үзидарә

органнарының вәкаләтле вазыйфаи затлары гаепле затларны административ җаваплылыкка тарту өчен беркетмә төзергә хокуклы.

3.13. Җир асты коммуникацияләре өстендә дә, ремонт-торгызу эшләре башкарылган башка урыннарда да барлыкка килгән һәм нәтиҗәдә ремонт-торгызу эшләре башкарылганнан соң ике ел эчендә барлыкка килгән җимереклекләр, грунт утыртулар яки юл өслеге эшләрне башкаруга рөхсәт алган оешмалар тарафыннан тәүлек эчендә бетерелә.

Җир асты коммуникацияләрендәге аварияләр аркасында барлыкка килгән бозлыклар коммуникацияләр хуҗалары оешмалары тарафыннан яки коммуникацияләр хуҗалары хисабына махсуслаштырылган оешмалар шартнамәсе нигезендә бетерелә.

3.14. Оешма җитәкчеләре, башка вазыйфаи затлар юлларны һәм тротуарларны, яшел үсентеләрне, газоннарны, төзекләндерү элементларын сыйфатсыз башкарган һәм торгызган өчен җаваплы.

3.15. Татарстан Республикасы Азнакай районы Советының карары 28.05.2012 № 156-21 белән расланган Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы территориясендә төзекләндерүне, шул исәптән җир эшләрен рөхсәтсез башкаруны бозу, җир, ремонт һәм башка җир асты эшләрен башкару Кагыйдәләре нигезендә тыела».

4. Йорт хайваннарын һәм кошларын тоту

4.1. Әлеге бүлек кагыйдәләрендә кулланыла торган төп төшенчәләр:

1) хайван хуҗасы (алга таба шулай ук-хуҗасы) - хайван милек хокукында яисә башка законлы нигездә ия булган физик зат яисә юридик зат;

2) хуҗасыз хайваннар белән эш итү эшчәнлеге - хуҗасыз хайваннарны аулау, шул исәптән аларны транспортировкалау чараларын һәм (яисә) хайваннар белән эш итү өлкәсендәге законнарда каралган башка чараларны гамәлгә ашыруны үз эченә ала торган эшчәнлек;

3) тоткынлык шартларында тотыла яисә файдаланыла торган кыргый хайваннар (алга таба шулай ук-тоткынлыктагы кыргый хайваннар), - яшәү тирәлегеннән алынган кыргый хайваннар (шул исәптән Россия Федерациясе территориясенә башка дәүләтләрдән кертелгәннәр), мондый хайваннарның токымы (шул исәптән аларның гибридлары);

4) йорт хайваннары - хуҗасы-физик зат карамагында булган, аның вакытлыча яисә даими күзәтүендә булган һәм тоту урыны зоопарклар, зоосадалар, цирклар, зоотеатрлар, дельфинарийлар, океанариумнар булмаган хайваннар (тоту тыелган хайваннар исемлегенә кертелгән хайваннардан тыш);

5) хайванга карата рәхимсез мөгамәлә - хайван белән хайванның үлеменә, гариплэнүенә яисә сәламәтлегенә башка төрле зыян китерүгә китергән яисә китерергә мөмкин булган мөгамәлә (хайванны газаплауны да кертеп, шул исәптән ачлык, сусау, кыйнау, башка гамәлләр кылу), әлеге Федераль законда, башка федераль законнарда һәм Россия Федерациясенең башка норматив хокукый актларында билгеләнгән хайваннарны асрауга карата таләпләрне бозу (шул исәптән хуҗасының хайванны асраудан баш тартуы), бу хайванның сәламәтлегенә зыян китергән, йә хуҗасының тормыш яки сәламәтлек өчен куркыныч хәлдә булган хайванга ярдәм итү мөмкинлеге булганда күрсәтмәү;

6) хуҗасы булмаган хайван - хуҗасы булмаган яисә хуҗасы билгесез булган хайван;

7) хайваннарны мәдәни - тамаша максатларында куллану - хайваннардан мәдәният, ял һәм күңел ачу өлкәсендәге эшчәнлекне гамәлгә ашырганда (шул исәптән зоопаркларда, зообакчаларда, циркларда, зоотеатрларда, дельфинарийларда, океанариумнарда), хайваннар күргәзмәләрендә, спорт ярышларында, реклама җитештерү процессында, кинематография әсәрләре иҗат иткәндә, фото - һәм видеопродукция җитештерү өчен, телевидениедә файдалану, агарту эшчәнлегендә, демонстрацияләү максатларында (шул исәптән ваклап сату урыннарында, җәмәгать туклануы хезмәтләре күрсәтү урыннарында);

8) хайванны тоту урыны - хайван хуҗасы файдалана торган бина, төзелеш, корылма, хайван тәүлек дәвамында күпчелек вакыт тотыла торган урын яисә территория;

9) хайваннар белән эш итү - хайваннарны тоту, алардан файдалану (файдалану), хайваннар белән хуҗасыз эш итү эшчәнлеген гамәлгә ашыру һәм әлеге Федераль законда каралган башка эшчәнлекне гамәлгә ашыру, шулай ук хайваннарга карата аларның тормышына һәм сәламәтлегенә йогынты ясый торган башка гамәлләр кылу;

10) потенциаль куркыныч этләр - кеше тормышы һәм сәламәтлеге өчен потенциаль куркыныч тудыручы һәм Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан расланган потенциаль куркыныч этләр исемлегенә кертелгән билгеле бер токым этләре, аларның гибридлары һәм башка этләре;

11) хезмәт хайваннары - ил оборонасын һәм дәүләт иминлеген тәэмин итү, җәмәгать тәртибен саклау һәм җәмәгать иминлеген тәэмин итү максатларында, хәрби, мөһим дәүләт һәм махсус объектларны, халыкның тормыш эшчәнлеген, транспорт, коммуникацияләр һәм элемтә, энергетика объектларын һәм башка объектларны саклауда, шулай ук Россия Федерациясе законнары белән билгеләнгән башка максатларда махсус әзерләнгән һәм кулланыла торган (кулланыла торган) хайваннар федерацияләр;

12) ирексезлек шартлары - хайваннарның махсус җиһазландырылган урыннардан читтә ирекле хәрәкәт итү мөмкинлеген булдырмый торган һәм хайваннарның тулысынча яшәү тәэмин ителеше кешегә бәйле булган ясалма рәвештә булдырылган яшәү шартлары;

13) озата йөрүче эт - күрү сәләте буенча инвалидны озата йөрүче һәм аңа махсус өйрәтүне раслый торган документ бирелгән җайланма комплекты булган эт (озата йөрүче эткә билгеләнгән үрнәктәге паспорт).

4.2. Йорт хайваннарын һәм кошларын тоту:

4.2.1. Поселок халкы тарафыннан авыл хуҗалыгы хайваннарын (сыерлар, сарыклар, кәҗәләр, дуңгызлар һәм башкалар) һәм кошларны тоту шәхси торак йортлар территорияләрендә һәм йорт яны кишәрлекләрендә рөхсәт ителә. Хайванның хуҗасы аны биологик үзенчәлекләре нигезендә карарга, хайван белән гуманлы мөгамәлә итәргә, аны караучысыз, ризыксыз һәм сусыз калдырмаска, кыйнамаска һәм хайван авырган очракта вакытында ветеринария ярдәменә мөрәҗәгать итәргә тиеш. Хайван тиресен һәм итен файдалану максатында мәче һәм эт үрчетү тыела.

Йорт хайваннарын тоту урыннары йорт хайваннарының индивидуаль ихтыяҗларын исәпкә алып төзекләндерелергә тиеш, шул исәптән пространствода, температурада, яктыртуда, вентиляциядә.

4.2.2. Күрше йорт участогы чигенә кадәр санитария-көнкүреш шартлары буенча ара йорт хайваннарын һәм кошларын тоту корылмасыннан кимендә 4 м булырга тиеш.

4.2.3. Йорт хайваннарын һәм кошларны тоту өчен төзелгән корылмаларны, аларны торак бүлмәләрдән кимендә өч ярдәмче бүлмә белән изоляцияләгәндә, бер - ике фатирлы йортларга гына беркетергә рөхсәт ителә; шул ук вакытта йорт хайваннары һәм кошлар өчен төзелгән биналарның тышкы керү урыны өйгә керү юлыннан 7 метрдан да якын булмаска тиеш.

4.2.4. Шәһәр яны зонасының аз катлы төзелеш территорияләрендә күпфатирлы йортларда яшәүчеләр өчен йорт хайваннары һәм кошлары өчен хуҗалык корылмалары торак берәмлекләрдән читтә дә бирелергә мөмкин.

4.2.5. Йорт хайванын җир кишәрлегендә тотканда, аның өчен аны тоту өчен җайлаштырылган, әлеге Кагыйдәләрнең 4.2.1 пунктының икенче абзацында билгеләнгән таләпләргә җавап бирә торган бина төзелергә тиеш.

4.2.6. Барлык продуктив хайваннар (эре мөгезле терлек, кәҗә, сарык, дуңгыз, куян, ат) гражданнарның яшәү урыны буенча ветеринария учреждениеләрендә мәҗбүри теркәлергә һәм ел саен яңадан теркәлергә тиеш.

4.2.7. Поселок территориясендә йорт хайваннарын, махсуслаштырылган чаралар (күргәзмәләр һ.б.) уздыру урыннарыннан тыш, моның өчен бүлеп бирелгән урыннардан читтә тоту тыела.

4.2.8. Йорт хайваннарын шәһәр җирлеге җирле үзидарә органнарының норматив-хокукый

акты белән билгеләнә торган көтү урыннарында хуҗасы яисә аның кушуы буенча башка зат күзәтүе астында көтү рөхсәт ителә.

4.2.9. Йорт хайваннарын 7.00 сәгатьтән 22.00 сәгатькә кадәр йөртергә рөхсәт ителә. Башка вакытта урамда йөргәндә хуҗалар урамнарда һәм торак йортларның ишегалларында тынлыкны тәэмин итү өчен чаралар күрергә тиеш.

4.2.10. Этләрне торак һәм изоляцияләнгән биналардан гомуми ишегалларына һәм урамга бары тик кыска тезгендә һәм борынчыкта гына чыгарырга мөмкин, өч айга кадәрге көчекләрдән тыш.

4.2.11. Тыелырга:

- терлекләрне балалар мәйданчыкларына, мәктәп, балалар бакчалары территорияләренә, ашханәләргә, поликлиникаларга, азык-төлек кибетләренә кертергә;

- йорт хайваннарын шәһәр пляжларында йөртү һәм сулыкларда коену;

- тыю язуы булганда хайваннарны учреждениеләргә кертергә;

- хайваннарны һәм кошларны торак пунктлар территориясендә озатып йөрмичә чыгарырга;

- исерек хәлдә булган кешеләргә, шулай ук ундүрт яшькә җитмәгән кешеләргә хайваннар йөртергә.

4.2.12. Хуҗалар йорт хайваннары һәм кошлар белән ишегалларын, тротуарларны, урамнарны, паркларны, газоннарны, балалар мәйданчыкларын, скверларны, мәйданнарны, шулай ук торак йортларның подъездларын пычратмаска тиеш. Этләрне, мәчеләрне һәм башка вак хайваннарны йөрткәндә, йорт хайваннарының чүп контейнерларына чыгарылырга тиешле табигый тизәкләрен тулысынча җыештыруны тәэмин итә торган кирәк-яраклар хуҗасы үзе белән булырга тиеш;

4.2.13. Этне тезгеннән йөртү урыннарында гына төшерергә мөмкин. Махсус билгеләнгән мәйданчыклар булмаганда, шәһәр җирлеге җирле үзидарә органының норматив-хокукый акты белән билгеләнә торган бушлыкларда, калкулыкларда һәм башка урыннарда йөрергә рөхсәт ителә.

4.2.14. Этләрне өйрәтү бары тик яхшы әйләндереп алынган мәйданчыкларда яисә шәһәр җирлеге территориясеннән читтә генә башкарыла ала.

4.2.15. Поселок территориясендә йорт хайваннарын һәм кошларын көтү тыела. Йорт хайваннарын тәүлекнең якты вакытында гына юлдан куып чыгарырга кирәк, шул ук вакытта аларны юлның уң ягына мөмкин кадәр якынрак җибәрергә кирәк. Грунтлы юллар һәм сукмаклар буйлап куып йөртү мөмкинлеге булганда, йорт хайваннарын асфальт түшәлгән юлда йөртү тыела.

4.2.16. Умарталарны тоту урыннары (алга таба - умарталар):

а) балавыз эшкәртү предприятиеләреннән, кондитер һәм (яисә) химия продукциясе җитештерү предприятиеләреннән, аэродромнардан, хәрби полигоннардан, тимер юлларга бүлеп бирелгән полоса чикләреннән, 110 кВ һәм аннан югарырак көчәнешле электр тапшыру линияләреннән, медицина оешмаларыннан, мәдәният оешмаларыннан, белем бирү эшчәнлеген гамәлгә ашыручы оешмалардан, балаларның ялы һәм аларны савыктыру оешмаларыннан, балалар өчен социаль хезмәтләрдән, социаль реабилитациягә мохтаҗ балигъ булмаганнар өчен махсуслаштырылган учреждениеләр;

б) торак пунктлардагы яисә гражданнар үз ихтыяҗлары өчен бакчачылык яисә яшелчәчелек алып барган территорияләрдәге күрше җир кишәрлекләре чикләреннән (алга таба – бакчачылык яисә яшелчәчелек территорияләре) кимендә 3 м, леткаларны әлеге кишәрлекләр чикләреннән капма-каршы якка җибәреп яисә, умарталыкларны күрше җир кишәрлекләреннән 2 м биеклектәге тоташ койма белән аерган очракта, леткаларның ераклыгы һәм юнәлеше буенча чикләүләрсез;

в) башка төр хайваннарны, шул исәптән кошларны да кертеп, тоту урыннарыннан кимендә 3 м ераклыкта яисә умарталыклар башка төр хайваннарны, шул исәптән кошларны да

кертеп, тоту урыннарыннан кимендә 2 м биеклектәге тоташ койма белән аерылган очракта, җәймәләрнең ераклыгы һәм юнәлеше буенча чикләүләрсез. Күрсәтелгән таләп торак пунктлар яисә бакчачылык яисә яшелчәчелек территорияләре чикләреннән читтә урнашкан башка төр хайваннар, кошларны да кертеп, тотыла торган урыннарга (хуҗалыклардагы хайваннардан тыш) кагыла.

4.2.17. Йорт хайванын торак урында тотканда аның хуҗасы әлеге торак урында яшәүче гражданнарның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен, санитария-эпидемиология һәм ветеринария кагыйдәләрен, шулай ук торак урыннардан файдалану кагыйдәләрен үтәргә тиеш.

4.2.18. Йорт хайванын берничә гаилә яши торган торак урында тоту күрсәтелгән гаиләләрнең барлык балигъ булган әгъзаларының язма ризалыгы белән генә рөхсәт ителә. Күпфатирлы йортта потенциаль куркыныч токымлы этне торак урынында тоту өчен шулай ук потенциаль куркыныч токымлы этне тоту планлаштырыла торган торак урын белән бер подъездда урнашкан торак урыннарда яшәүче балигъ булган күпчелек гражданнарның язма ризалыгын алу таләп ителә. Әлеге өлештә күрсәтелгән таләпләр асраучы этләрне торак урыннарында тоту очракларына кагылмый.

4.2.19. Җир кишәрлегендә тотыла торган эт тирә-юньдәгеләрнең иминлеген тәэмин итәргә мөмкинлек бирә торган бәйләүдә яки вольерда булырга тиеш. Әгәр җир кишәрлеге этнең үзлегеннән чыгуына юл куймый торган ысул белән әйләндереп алынган булса, этне җир кишәрлегендә бәйләмичә һәм вольердан тыш тоту рөхсәт ителә. Җир кишәрлеге территориясенә кергәндә этнең җир кишәрлегендә булуы турында кисәтү язуы урнаштырылырга тиеш.

4.2.20. 4.2.18 пункты таләпләре «Татарстан Республикасында хайваннар белән эш итү өлкәсендәге аерым мәсьәләләрне җайга салу турында» 27.12.2019 № 120-ТРЗ Татарстан Республикасы Законында билгеләнгән күпфатирлы йортларда этләрне торак урыннарында тоту очракларына кагылмый.

4.3. Йорт хайваннары һәм кошлары ияләре:

4.3.1. Хайваннар авыруларын кисәтүне һәм терлекләрдән алынган продукциянең ветеринария-санитария ягыннан куркынычсызлыгын тәэмин итә торган хуҗалык һәм ветеринария чараларын гамәлгә ашырырга, әйләнә-тирә мохитне терлекчелек калдыклары белән пычратуга юл куймаска, шулай ук ел саен яңадан теркәү чорында мәҗбүри дәвалау-профилактика чаралары үткәрергә.

4.3.2. Хайваннарның шәһәр җирлеге территорияләрендә торуына юл куймыйча, аларның тору урынын даими тикшереп торырга.

4.3.3. Хайваннар авырганда һәм үлгән очракта, шулай ук аларның үз-үзләрен гадәти булмаган тотышлары булганда, кичекмәстән ветеринария учреждениеләре белгечләренә хәбәр итәргә. Алар килгәнче авыруда шикләнелгән хайваннарны изоляцияләргә.

4.3.4. Терлекләрне ветеринария белгечләре таләбе буенча тикшерү, диагностик тикшеренүләр, саклагыч прививкалар һәм дәвалау-профилактик эшкәртүләр өчен бирергә.

4.3.5. Үлгән терлекне махсус билгеләнгән урыннарда махсус оешма күмәргә тиеш.

4.3.6. Үз территориясендә сакчы этләре булган оешмалар:

- этләрне гомуми нигездә теркәү;
- этләрне нык бәйләп асрау;
- килүчеләрнең хайваннар янына керү мөмкинлеген булдырмау;
- этләрне эш туктатылганнан соң яхшы киртәләнгән территориядә яисә гомуми файдаланудагы территориядән киртәләнгән территориядә, территориягә кергәндә кисәтү язуы булганда гына бәйләвечтән төшерергә.

4.4. Җаваплылык:

4.4.1. Йорт хайваннарын һәм кошларын тоту өченче затларның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен бозмаска тиеш.

4.4.2. Йорт хайваннарын урамда калдырганда, терлек асраучылар яшелләкләрне бозудан килгән зыянны һәм терлекләрне утау чыгымнарын каплыйлар.

4.4.3. Йорт кәҗәләре бары тик йорт яны территориясендәге утарларда яисә хуҗалары күзәтүе астында көтүлектә генә тотыла.

4.4.4. Йорт хайваннары һәм кошлар китергән зыян өчен аларның хуҗалары гамәлдәге законнарда билгеләнгән тәртиптә җаваплы була, әлеге кагыйдәләрне бозган өчен хайваннар хуҗалары административ хокук бозулар турындагы законнарда билгеләнгән тәртиптә җаваплы була.

4.4.5. Хайваннарга карата рәхимсез мөгамәлә итү рөхсәт ителми:

- сәламәт хайваннарны киләчәктә тоту мөмкин булмау сәбәпле, аларны үтерү, ташлау тыела;

- хайваннарга карата рәхимсез мөгамәлә яки урамга ташланган хайван өчен гаепле зат административ җаваплылык ала, ә РФ Җинаять кодексында каралган очракларда - җинаять җаваплылыгы.

4.4.6. Хуҗасы йорт хайваныннан баш тарткан очракта, хуҗа хайванның киләчәк язмышын хәл итәргә тиеш: сатарга, бүләк итәргә, ветеринария хезмәте аша яраксызга чыгарырга һ.б.

4.5. Караучысыз калган хайваннарны аулау:

4.5.1. Теләсә нинди хайван хуҗасының милке булып тора һәм, теләсә нинди милек кебек үк, закон белән саклана.

4.5.2. Хайван хуҗасыннан суд карары буенча гына тартып алынырга мөмкин.

4.5.3. Җәмәгать урыннарында озатып йөрүче затларсыз булган хайваннар, кибетләр, даруханәләр, көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре, Поликлиникалар һәм башкалар янында хуҗалары бәйләп калдырган этләрдән тыш, тотылырга тиеш.

4.5.4. Күзәтүчесез калган хайваннарны аулауны мондый хайваннарны тапкан махсуслаштырылган предприятие яисә башка зат шәһәр җирлегенең җирле үзидарә органнары белән төзелгән килешү нигезендә башкарырга мөмкин.

4.5.5. Күзәтүчесез хайваннарны аулау шартлары шәһәр җирлегенең җирле үзидарә органнары (заказчы) һәм хайваннарны аулаучы зат (подрядчы) арасындагы шартнамә белән регламентлана.

4.5.6. Хайваннарны аулаганда кешелеклелек нормаларын үтәргә кирәк.

4.5.7. Әгәр күзәтүчесез хайванны аулаган затның аны тоту өчен шартлары булмаса, хайван моның өчен кирәкле шартлары булган һәм күзәтүчесез хайваннарны тоту өчен шәһәр җирлегенең җирле үзидарә органнары белән килешү төзегән махсуслаштырылган оешмага тапшырылырга тиеш. Тоткарланган хайван махсус журналда теркәлә.

4.5.8. Хайван вакытлыча тоту пунктында тотыла һәм хуҗасы күзәтүчесез хайванны тотуга һәм күзәтүчесез хайванны тоту буенча махсуслаштырылган оешма хезмәтләренә чыгымнарны каплаганнан соң аның гаризасы буенча хуҗасына кайтарыла. Терлекләр тотучылар аулау, транспортировкалау, карау, ашату чыгымнарын һәм кирәк очракларда күрсәтелгән ветеринария ярдәме өчен каплыйлар.

4.5.9. Әгәр хуҗасыз йорт хайваннарын тотканнан соң алты ай эчендә аларның милекчесе табылмаса яисә аларга үз хокукы турында үзе белдермәсә, хайваннары тотуда һәм файдалануда булган зат аларга милек хокукы ала.

Бу зат үзендә булган терлекләрне милеккә сатып алудан баш тарткан очракта, алар муниципаль милеккә керә һәм кызыксынган затларга сатыла йә тиешле документлар төзеп, ветеринария-санитария кагыйдәләре нигезендә юкка чыгарылырга һәм утильләштерелергә тиеш.

4.5.10. Тотылган күзәтүчесез калган хайваннарны тотуга һәм файдалануга тапшырылган зат аларны тиешенчә тотарга һәм, дәлилләнгән гаебе булса, аларның һәлак булуы өчен гамәлдәге законнар нигезендә җавап бирергә тиеш.

4.5.11. Хуҗасыз калган хайванны тоту түләүле нигездә башкарыла. Бу карауны гамәлгә ашыручы затны тоту чыгымнарын милекче хайванны аңа тапшырганда расланган калькуляция

нигезендә каплый. Калькуляция шәһәр җирлеге җирле үзидарә органнарының норматив-хокукый акты белән раслана.

4.5.12. Катгый тыела:

- терлекләрне фатирлардан һәм шәхси йорт биләмәләре территориясеннән судның тиешле карарыннан башка тартып алырга;

- кибет, даруханә, коммуналь хезмәт күрсәтү предприятиеләре янындагы этләрне бәйдәнатькындырырга;

- ветеринария органнары тәкъдименнән башка балык тотарга кирәк.

4.5.13. Терлекләрне милекчегә тапшыру аның гаризасы нигезендә, моның өчен җитәрлек нигезләр булганда башкарыла. Бу очракта нигез булып хайванның милекчесе паспорты, шаһит күрсәтмәләре, ветеринария табибы белешмәсе һ.б. торырга мөмкин.

4.6. Йорт хайваннары хуҗаларының җәмәгать тәртибен үтәвен, әлеге кагыйдәләрнең үтәлешен тикшереп тору шәһәр җирлегенең җирле үзидарә органнары, торак-эксплуатация органнары, санитар-эпидемиологик һәм ветеринария күзәтчелеге учреждениеләре, Эчке эшләр органнары, шулай ук шул максатлар өчен төзелгән хезмәтләр һәм гамәлдәге законнар нигезендә башка затлар тарафыннан гамәлгә ашырыла.

5. Өслек төрләре

5.1. Өслекне каплау шәһәр җирлеге территориясендә имин һәм уңайлы хәрәкәт итү шартларын тәэмин итә, шулай ук мохитнең архитектур-сәнгати йөзен формалаштыра. Территорияне төзекләндерү максатларында түбәндәге төр өслекләр билгеләнде:

- каты (капиталь) - асфальт-бетоннан, цемент-бетоннан, табигый таштан һ.б. материаллардан ясала торган монолит яки җыелма;

- йомшак (капиталь булмаган) - табигый яки ясалма коелучан Материаллардан (ком, вак таш, гранит чәчүлекләр, керамзит, резина валчыклары һ.б.), бәйләгечләр белән тыгызланган яки беркетелгән коры катнашмалардан ясала торган;

- үлән япмасын әзерләүнең һәм утыртуның махсус технологияләре буенча башкарыла торган газоннар;

- югарыда күрсәтелгән өслекләрнең (мәсәлән, газонга баткан плитка һ.б.) кушылмалылары.

5.2. Проектта кулланыла торган өслек ныклы, ремонт ясарга яраклы, экологик яктан чиста, шуарга юл куймый торган итеп билгеләнә. Өслек төрләрен сайлау аларның максатчан билгеләнеше нигезендә кабул ителә: каты өслекләрне - проектлау вакытында гамәлдә булган мөмкин булган чик йөкләнешләрне, хәрәкәтнең характерын һәм составын, янгынга каршы таләпләрне исәпкә алып; йомшак өслекләрне - территорияләрнең аерым төрләрен (балалар, спорт мәйданчыкларын, этләр йөртү мәйданчыкларын, җәяү йөрү юлларын һ.б. объектларны) төзекләндергәндә аларның үзенчәлекле үзенчәлекләрен исәпкә алып; газон һәм иң экологик яктан яраклырак булган катнаш.

5.3. Өслекләрнең үзара бәйләнеше

5.3.1. Өслекләрне берләштерү элементларына борт ташларының төрле төрләре, пандуслар, баскычлар, баскычлар керә.

5.3.1.1. Тротуар белән машина юлы тоташкан урында юл кырые ташлары куела. Борт ташлары машина йөрү өлеше дәрәҗәсеннән норматив рәвештә 150 мм дан артыграк итеп куела, өслек өслеге ремонтланган очракта да ул норматив рәвештә сакланырга тиеш. Автотранспортның газонга бәрелүен булдырмау өчен гомумшәһәр әһәмиятендәге урамнарда, Шулай ук зур хезмәт күрсәтү объектлары янындагы автостоянкалар мәйданчыкларында югары борт ташы кулланыла.

5.3.1.2. Җәяүлеләр коммуникацияләре өслеген газон белән бергә кушканда бакча борты урнаштырыла, ул газон дәрәҗәсеннән кимендә 50 мм артып китә, 0,5 м ераклыкта, бу исә газонны саклый һәм пычрак һәм үсемлек чүп-чарының өслеккә эләгүен булдырмый, аның

хезмәт итү вакытын озайта. Җәяүлеләр зоналары территориясендә төрле типтагы өслекләр янәшәсен бизәү өчен табигый материаллар (кирпеч, агач, таш кыялар, керамик борт һ.б.) кулланыла.

5.3.2. Баскычлар, баскычлар, пандуслар

5.3.2.1. Сәламәтлек саклау учреждениеләре һәм массакүләм йөри торган башка объектлар урнашкан урыннарда җәяүлеләр өчен төп коммуникацияләрдә баскычлар һәм баскычлар 50 промилле авышлык булганда, аларны пандус белән озата бару мәҗбүри. Төп җәяүлеләр коммуникацияләре машина юллары белән кисешкәндә яисә проектлау заданиесендә әйтелгән башка очракларда тротуар өслегеннән юл өслеге дәрәҗәсенә төшүне тәэмин итү өчен бордюр пандусы куела.

5.3.2.2. Рельеф аермаларында ачык баскычларны проектлаганда баскычларның биеклеге 120 мм дан артмый, киңлеге 400 мм дан ким түгел һәм югарыда яткан баскыч ягына 10 - 20 промилле авышлыгы билгеләнә. Һәр 10-12 баскычтан соң озынлыгы 1,5 метрдан да ким булмаган мәйданчыклар ясала.баскычларның беренче баскычларының кырые төшкәндә һәм күтәрелгәндә ачык капма-каршы буяу полосалары белән аерылып тора. Тышкы баскычларның барлык баскычлары Бер марш эчендә баскычларның киңлеге һәм биеклеге буенча бертөрле итеп куела. Баскычларны проектлаганда торак пунктның барлыкка килгән территорияләрен реконструкцияләү шартларында баскычларның биеклеге 150 мм га кадәр арттырылырга, ә баскычларның киңлеге һәм мәйданчыкның озынлыгы 300 мм һәм 1,0 м га кадәр киметелергә мөмкин.

5.3.2.3. Пандус өслеге кытыршы текстуралы, горизонталь канауларсыз шома материалдан эшләнә. Киртәләү конструкцияләре булмаганда, биеклеге 75 мм дан ким булмаган киртәләү бортигы һәм тоткалар каралган.

5.3.2.4. Пандусны яисә аның озынлыгын 9 м дан артыграк борганда, һәр 9 м саен кимендә 1,5 х 1,5 м зурлыктагы горизонталь мәйданчыклар карала. төшү тәмамлангач, горизонталь мәйданчыкларда дренаж җайланмалары проектлана. Пандусның башында һәм ахырында юлның горизонталь участоклары әйләнә-тирә өслектән текстурасы һәм төсе белән аерылып тора.

5.3.2.5. Баскычның яисә пандусның ике ягында да 800 - 920 мм биеклектәге түгәрәк яки турыпочмаклы кисемтәле тоткалар каралган, ул кул белән колачлау өчен уңайлы һәм стенадан 40 мм га ераграк тора.баскычның киңлеге 2,5 м һәм аннан да артыграк булганда аергыч тоткалар каралган. Тоткаларның озынлыгын һәр ягындагы пандус яисә баскыч озынлыгыннан кимендә 0,3 м га зуррак итеп, тоткаларның түгәрәкләнгән һәм шома очлары белән билгеләргә кирәк.

5.4. Киртәләр

5.4.1. Актүбә ш.т.б. территориясендә төзекләндерү максатларында төрле киртәләр куллану күздә тотыла, алар билгеләнеше (декоратив, саклагыч, аларның ярашуы), биеклеге (түбән - 0,3 - 1,0 м, уртача - 1,1 - 1,7 м, биек - 1,8 - 3,0 м), материал төре (металл, тимер-бетон һ.б.), күз карашы өчен үткәрүчәнлек дәрәҗәсе (үтә күренмәле, чукрак), стационарлык дәрәҗәләре (даими, вакытлы, күчмә).

5.4.2. Җәмәгать, торак, рекреацион билгеләнештәге территорияләрдә чукрак һәм тимер-бетон киртәләр проектлау тыела. Декоратив металл киртәләр кулланыла.

5.5. Кече архитектура формалары

5.5.1. Кече архитектура формаларына монументаль-декоратив бизәү элементлары, Мобиль һәм вертикаль яшелләндерү җайланмалары, су җайланмалары, шәһәр җиһазлары, коммуналь-көнкүреш һәм техник җиһазлар керә.

5.5.2. Кече архитектура формаларының торышы өчен гомуми мөлкәт белән идарә итүне һәм аңа хезмәт күрсәтүне гамәлгә ашыручы милекчеләр, оешмалар җаваплы була, алар:

- кече архитектура формаларының техник төзеклеген һәм алардан файдалануның куркынычсызлыгын тәэмин итәргә (ярыклар, тутыкканлык, чокырлар һәм башка зарарланулар булмау);

- кече архитектура формаларын вакытында ремонтлау, алыштыру, пычрактан чистарту, буяу эшләрен башкару;

- кече архитектура формаларына якын килү юлларын һәм алар тирәсендәге территорияләрне чистарту эшләрен башкарырга.

5.6. Яшелләндерүне рәсмиләштерү җайланмалары

5.6.1. Мобиль һәм Вертикаль яшелләндерүне бизәү өчен түбәндәге төр җайланмалар кулланыла: трельяжлар, шпалерлар, перголлар, чәчәк савытлары, вазоннар. Трельяж һәм шпалер-бөдрә яки таянучы үсемлекләр белән яшелләндерү өчен рәшәткә рәвешендәге җиңел агач яки металл конструкцияләр, тын ял итү почмакларын оештыру, Кояштан ышыклану, мәйданчыкларны, техник җайланмаларны һәм корылмаларны киртәләү өчен файдаланылырга мөмкин. Пергола - беседка, галерея яки лапас рәвешендә агачтан яки металдан ясалган җиңел рәшәткәле корылма, ул «яшел тоннель», мәйданчыклар яки архитектура объектлары арасындагы күчү буларак кулланыла. Чәчәклекләр, вазоннар-үсемлек грунты булган зур булмаган савытлар, аларда чәчәкле үсемлекләр утыртыла.

5.7. Су җайланмалары

5.7.1. Су корылмаларына фонтаннар, эчә торган фонтаннар, бюветлар, чишмәләр, декоратив сулыклар керә. Су җайланмалары декоратив-эстетик функцияне үти, микроклиматны, һава һәм акустик мохитне яхшырта. Барлык төрдәге су җайланмалары су агызу торбалары белән тәэмин ителә, алар артык суны дренаж челтәренә һәм яңгыр канализациясенә җибәрә.

5.7.1.1. Фонтаннарны кабызу сроклары, аларның эш режимы, чынаякларны юу һәм чистарту графигы, технологик тәнәфесләр һәм эшнең тәмамлануы Актүбә ш.т.п. Башкарма комитеты тарафыннан билгеләнә.

5.7.1.2. Фонтаннар чиста булырга тиеш, шул исәптән алар сүнгән вакытта да.

5.7.2. Фонтаннар индивидуаль проект эшләнмәләре нигезендә проектлана.

5.7.3. Эчә торган фонтаннар ял итү зоналарында һәм спорт мәйданчыкларында урнаштырыла. Эчә торган фонтанчыкны урнаштыру урыны һәм аңа якын килү урыны каты өслек белән җиһазландырыла, биеклек өлкәннәр өчен 90 см дан артмаска һәм балалар өчен 70 см дан артмаска тиеш.

5.7.4. Актүбә ш.т.п. территориясендәге чишмәләр СанПиН таләпләренә туры килергә һәм санитар-эпидемиологик күзәтчелек органнарының уңай бәяләмәсенә ия булырга тиеш.

Табигый су чыганакларының санитар-экологик һәм эстетик торышы өчен җаваплы предприятиеләр, оешмалар һәм учреждениеләр чишмәләрнең эстетик һәм экологик торышын сакларга, ел саен төзекләндерү элементларын ремонтларга һәм торгызырга, буярга, җыештырырга, су белән тәэмин итәргә, каты өслекле юл һәм мәйданчык, чишмә суын бирү өчен җайланма (чоңгылык, торба, башка төр су агымы), су җыю касәсе, су агызу системасы.

5.8. «Актүбә шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге җиһазлары

5.8.1. «Актүбә шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге җиһазларына җәмәгать урыннары, рекреацияләр һәм ишегаллары территориясендә урнаштырыла торган ял эскәмияләренең төрләре; өстәл уеннары мәйданчыкларында урнаштырыла торган эскәмияләр һәм өстәлләр һ.б. керә.

5.8.2. Эскәмияләрне каты өслек яки фундаментка урнаштыру күздә тотыла. Ял итү зоналарында, урман паркларында, балалар мәйданчыкларында йомшак өслекләргә эскәмияләр кую рөхсәт ителергә мөмкин. Фундамент булганда аның өлешләре җир өслегеннән калкып тормыйча ясала. Олы кешегә ял итү өчен эскәмиянең биеклеге 420-480 мм. ял итү өчен эскәмиянең өслеге агачтан, суга чыдам эшкәртүнең төрле төрләре (иң яхшысы - сендереп) белән эшләнә.

5.8.3. Урнаштырыла торган җиһазлар саны территориянең функциональ билгеләнешеннән һәм бу территориягә килүчеләр саныннан чыгып билгеләнә.

6. Мәйданчыклар төзү

6.1. Балалар мәйданчыклары

6.1.1. Балалар мәйданчыклары төрле яшьтәге: мәктәпкәчә яшьтәге (3 яшькә кадәр), мәктәпкәчә яшьтәге (7 яшькә кадәр), башлангыч һәм урта мәктәп яшендәге (7 - 12 яшь) балалар өчен уеннар һәм актив ял итү өчен каралган. Мәйданчыклар төрле яшь төркемнәре өчен аерым мәйданчыклар яки яшь мәнфәгатьләре буенча зоналаштырылган комплекслы уен мәйданчыклары рәвешендә оештырыла.

6.1.2. Торак йортларның һәм җәмәгать биналарының тәрәзәләреннән мәктәпкәчә яшьтәге балалар мәйданчыклары чикләренә кадәр ара кимендә 10 м, кече һәм урта мәктәп яшендәге - кимендә 20 м, комплекслы уен мәйданчыкларыннан кимендә 40 м, спорт - уен комплексларыннан кимендә 100 м кабул ителә. Мәктәпкәчә һәм мәктәпкәчә яшьтәге балалар мәйданчыклары торак төзелеш участогында, кече һәм урта мәктәп яшендәге мәйданчыклар, комплекслы уен мәйданчыклары төркемнең яисә микрорайонның яшелләндерелгән Территорияләрендә, спорт-уен комплекслары һәм шуу урыннары торак район паркларында урнаштырыла.

6.1.3. Балалар мәйданчыклары җәяүлеләр транзит хәрәкәтеннән, юллардан, борылыш мәйданчыкларыннан, кунаклар тукталышларыннан, чүп җыю урыннарыннан, автотранспорт чараларын даими һәм вакытлыча саклау участокларыннан аерып куела.

6.1.4. Балалар мәйданчыкларын реконструкцияләгәндә, җәрәхәтләнүдән саклану өчен, мәйдан территориясендә калкып торган тамырлар яки асылынып торган тәбәнәк ботаклар, җир өстендәге иске, киселгән җиһаз калдыклары (стойкалар, фундаментлар), җиргә чуммаган металл аркылылар (кагыйдә буларак, турникларда һәм таганнарда) булуны булдырмаска кирәк. Янәшәдәге территорияләрне реконструкцияләгәндә балалар мәйданчыклары эш алып бару һәм төзелеш материалларын туплау урыннарыннан аерып куела.

6.1.5. Уен җиһазлары сертификацияләнгән булырга, техник эксплуатацияләүдә уңайлы, эстетик яктан җәлеп итүчән санитария-гигиена нормалары таләпләренә туры килергә тиеш.

6.1.6. Спорт җиһазлары халыкның барлык яшьтәге төркемнәре өчен каралган булырга һәм җирлек җирләренең рекреацион зоналары составындагы спорт, физкультура мәйданчыкларында яисә махсус җиһазландырылган җәяүлеләр коммуникацияләрендә (сәламәтлек сукмакларында) урнаштырылырга тиеш.

6.1.7. Физкультура снарядлары һәм тренажерлар рәвешендәге спорт җиһазларының махсус эшкәртелгән өслеге булырга тиеш, ул җәрәхәтләр алуны булдырмаска тиеш (ярыклар, тишекләр булмау һ.б.).

6.2. Автостоянкалар

6.2.1. Актүбә ш.т.п. территориясендә автостоянкаларның түбәндәге төрләре карала: автомобильләрне кыска вакытлы һәм озак саклау, урам (машина йөрү өлешендә парковкалар рәвешендә), урамнан тыш ("кесәләр" һәм машина йөрү өлешеннән чигенү рәвешендә), кунак (торак төзелеше участогында), халык автомобильләрен саклау өчен (микрорайон, район), объект яны (объект янында). яки объектлар төркемнәре), башка (йөк объектлары, элэктереп алучылар һ.б.).

6.2.2. Автостоянкалар чикләреннән торак һәм иҗтимагый биремнәр тәрәзәләренә кадәр ара СанПиН нигезендә кабул ителә 2.2.1/2.1.1.1200-03 «Санитар-саклау зоналары һәм предприятиеләрнең, корылмаларның һәм башка объектларның санитар классификациясе«, РФ Баш дәүләт санитария табибының 25.09.2007 № 74 "СанПиН санитар-эпидемиологик кагыйдәләренең һәм нормативларының яңа редакциясен гамәлгә кертү турында" карары белән расланган 2.2.1/2.1.1.1200-03 «Санитар-яклау зоналары һәм предприятиеләрнең, корылмаларның һәм башка объектларның санитар классификациясе».

Объект яны автостоянкалары мәйданчыкларында инвалид автомобильләре өчен урыннар өлешен «СП 59.13330.2020. Кагыйдәләр җыелмасы. Халыкның аз хәрәкәтләнүче төркемнәре

өчен биналар һәм корылмалардан файдалану мөмкинлеге. СНиП 35-01-2001», Россия Төзелеш Министрлыгының 30.12.2020 №904/пр боерыгы белән расланган.

6.2.3. Автостоянкалар төзекләндерү элементларының мәҗбүри исемлеген үз эченә алырга тиеш: каты өслек төрләре, өслекне бер-берсенә тоташтыру элементлары, бүлгеч элементлар, яктырту һәм мәгълүмати җиһазлар. Автомобильләрне озак вакыт саклау мәйданчыклары лапаслар, җиңел бокслар утырмалары, күзәтү эстакадалары белән җиһазландырыла.

6.2.4. Мәйданчыкларны каплау транспорт йөрү юлларын каплауга охшаш итеп проектлана.

6.2.5. Мәйданчыкларда бүлү элементлары билгеләр (ак полосалар), яшелләндерелгән полосалар (газоннар), контейнер яшелләндерү рәвешендә башкарыла.

7. Яктырту һәм яктырту җайланмалары

7.1. Яктырту һәм яктырту җайланмалары

7.1.1. Төрле шәһәр төзелеше шартларында, утилитар, яктылык планлаштыру һәм яктылык-композиция мәсьәләләрен хәл итү максатында, шул исәптән шәһәр җирлеге территорияләрен яктылык-төсләрне зоналаштыру һәм яктылык-киңлек ансамбльләре системасын формалаштыру кирәк булганда, функциональ, архитектур һәм мәгълүмати яктырту күздә тотыла.

7.1.2. Яктырту җайланмаларының төп өч төркеменең һәркайсын (функциональ, архитектур яктырту, яктылык мәгълүматын) проектлаганда:

- селитеб территорияләрне ясалма яктыртуның һәм тышкы архитектур яктыртуның гамәлдәге нормаларында каралган Сан һәм сыйфат күрсәткечләре (СНиП 23-05);

- электр җайланмаларын урнаштыру кагыйдәләре буенча җайланмаларның ышанычлы эшләве, халыкның, хезмәт күрсәтүче персоналның иминлеге һәм, кирәк очракларда, вандализмнан саклану;

- кулланыла торган җайланмаларның экономиялелеге һәм энергия нәтиҗәлелеге, электр энергиясен рациональ бүлү һәм алардан файдалану;

- яктырту җайланмалары элементларының эстетикасы, аларның дизайны, көндез һәм төнлә кабул итүне исәпкә алып, материалларның һәм эшләнмәләрнең сыйфаты;

- җайланмаларга төрле режимда хезмәт күрсәтү һәм идарә итү уңайлылыгы.

7.2. Функциональ яктырту

7.2.1. Функциональ яктырту (ФО) Транспорт һәм җәяүлеләр зоналарындагы юл өслекләрен һәм пространстволарны яктыртуның стационар җайланмалары белән гамәлгә ашырыла. ФО җайланмалары гадәти, югары мачталы, парапетлы, газонлы һәм үз эченә кертелгән җайланмаларга бүленә.

7.2.2. Гадәти җайланмаларда яктырткычлар терәкләргә (түбә, консоль), асылмаларга яисә фасадларга (бра, плафон) 3 метрдан 15 метрга кадәр биеклектә урнаштырыла.

7.2.3. Югары мачталы җайланмаларда яктырткыч приборлар (прожекторлар яки яктырткычлар) терәкләргә 20 метр һәм аннан да күбрәк биеклектә урнаштырыла. Бу җайланмалар киң киңлекләрне, транспорт чишелешләрен һәм магистральләрне, ачык паркингларны яктырту өчен файдаланыла.

7.2.4. Парапет җайланмаларында яктырткычлар юлүткәргечләрнең, күперләрнең, эстакадаларның, пандусларның, чишелешләрнең йөрү өлешен, шулай ук тротуарларны һәм мәйданчыкларны киртәли торган 1,2 метрга кадәр биеклектәге парапетка линия яисә пунктир белән урнаштырыла. Аларны куллану техник-икътисадый һәм (яисә) сәнгать аргументлары белән нигезләнә.

7.2.5. Газо́н яктырткычлары газоннарны, чәчәк бакчаларын, җәяүлеләр сукмакларын һәм мәйданчыкларны яктырту өчен хезмәт итә. Алар минималь вандализм зоналарында иҗтимагый киңлекләр һәм рекреация объектлары территорияләрендә каралган.

7.2.6. Баскычларга урнаштырылган яктырткычлар, терәк диварлар, коймалар,

биналарның һәм корылмаларның цокольләре җәмәгать билгеләнешендәге территорияләрнең җәяүлеләр зоналарын яктырту өчен файдаланыла.

7.3. Архитектур яктырту

7.3.1. Архитектур яктырту (АЖ) кичке шәһәрдә сәнгать-сәнгатьле визуаль мохит формалаштыру, караңгылыктан һәйкәлләрне, инженерлык һәм монументаль сәнгатьне, доминант һәм истәлекле объектларны, Ландшафт композицияләрен ачыклау һәм образлы интерпретацияләү, яктылык ансамбльләре булдыру өчен кулланыла. Ул объектларны стационар яисә вакытлыча яктырту җайланмалары, башлыча аларның фасад өслеген тышкы яктан яктырту җайланмалары белән гамәлгә ашырыла.

7.3.2. АОның вакытлыча җайланмаларына бәйрәм иллюминациясе керә: яктылык гирляндалары, челтәрләр, контурлы тартмалар, светографик элементлар, панно һәм кыздыру лампаларыннан, разрядлы, светодиодлардан, яктылык үткәргечләрдән ясалган күләмле композицияләр, яктылык проекцияләре, лазерлы рәсемнәр һ.б.

7.4. Яктылык информациясе

7.4.1. Яктылык информациясе (СИ), шул исәптән яктылык рекламасы, җәяүлеләрне һәм автотранспорт йөртүчеләрне шәһәр киңлегендә ориентацияләргә ярдәм итәргә һәм яктылык-композиция бурычларын хәл итүдә катнашырга тиеш. Мондый мәгълүмат элементларының урнашуы, габаритлары, формалары һәм яктылык-төс параметрлары исәпкә алына, алар исәп-хисап ераклыкларыннан кабул итүнең төгәллеген һәм яктылык ансамбленең гамәлдәге юл хәрәкәте кагыйдәләренә каршы килми торган, халыкның яшәү уңайлылыгын бозмый торган гармониялелеген тәэмин итә.

7.5. Яктылык чыганаклары

7.5.1. Функциональ һәм архитектур яктыртуның стационар җайланмаларында Энергия нәтиҗәле яктылык чыганаклары, нәтиҗәле яктырту приборлары һәм системалары, дизайны һәм эксплуатация характеристикалары буенча сыйфатлы эшләнмәләр һәм материаллар: терәкләр, кронштейннар, саклагыч рәшәткәләр, экраннар һәм гамәлдәге милли стандартлар таләпләренә җавап бирә торган конструктив элементлар кулланыла.

7.5.2. Функциональ яктырту җайланмаларында яктылык чыганаклары таләпләрне, ориентацияне яхшыртуны, уңай күрү шартларын булдыруны, шулай ук, кирәк булганда, яктылык төсләрен зоналаштыруны исәпкә алып сайлана.

7.5.3. Архитектур яктырту һәм яктылык информациясе җайланмаларында, яктылык һәм төсләр адаптациясенең барлыкка килә торган шартларын һәм барлык төркем яктырту җайланмаларының бергәләп эшләве нәтиҗәсендә барлыкка килә торган суммар күрү эффектын исәпкә алып, ак яки төсле яктылык чыганаклары файдаланыла.

7.6. Транспорт һәм җәяүлеләр зоналарын яктырту

7.6.1. Транспорт һәм җәяүлеләр зоналарын функциональ яктырту җайланмаларында түбәнге ярымшарга юнәлтелгән туры, таркау яки кире кайтарылган яктылык яктырту приборлары кулланыла. Яктылык бүленеше чикләнмәгән яктырткычларны (үтә күренмәле яисә яктылык таратучы материалдан шарлар тибындагы) куллану түбәндәге җайланмаларда рөхсәт ителә: газон җайланмаларында, фасадларда (бра һәм плафон тибындагы) һәм түбә һәм консоль приборлары булган Терәкләрдә.

7.6.2. Җәяүлеләр йөри торган интенсив зоналардагы урамнарның машина үтә торган өлешен һәм аларга бәйле тротуарларны яктырту өчен төрле биеклектә яктырткычлары булган, төрле спектрдагы яктылык чыганаклары белән тәэмин ителгән ике консольле терәкләр кулланыла.

7.6.3. Транспорт һәм җәяүлеләр зоналарын функциональ яктырту яктырткычларының төрен, урнашуын һәм урнаштыру ысулын сайлау яктылык киңлекләренең булдырыла торган масштабын исәпкә алып гамәлгә ашырыла. Урамнарның, юлларның һәм мәйданнарның машина үтә торган өлешендә таянычлы яктырткычлар кимендә 8 метр биеклектә урнаштырыла. җәяүлеләр зоналарында таянычлы яктырткычлар кую биеклеге, кагыйдә буларак, кимендә 3,5

метр һәм 5,5 метрдан артмаска тиеш. бина янында урнашкан юлларны, тротуарларны һәм мәйданчыкларны яктырту өчен Яктырткычлар (бра, плафон) кимендә 3 метр биеклектә урнаштырыла.

7.6.4. Магистраль урамнарның (гомумшәһәр һәм район) йөрү өлешен яктырту өчен урам яктырткычлары борт ташының уң кырыеннан терәк цоколенә кадәр кимендә 0,6 м ераклыкта урнаштырылырга мөмкин, җирле әһәмияттәге урам челтәрендә автобус хәрәкәте, шулай ук йөк машиналарының даими хәрәкәте булмаган очракта бу араны 0,3 м га кадәр киметергә рөхсәт ителә. Шуны да истә тотарга кирәк, терәк янгын гидранты белән урамнарның һәм юлларның машина йөрү өлеше арасында булырга тиеш түгел.

7.6.5. Магистраль урамнар һәм юллар киселешләрендәге терәкләр, кагыйдә буларак, тротуарлар түгәрәкләнә башлаганчы һәм төрле керү юлларыннан 1,5 метрдан да якынрак куелмый, аларны урнаштыру линиясенең бердәм төзелешен бозмыйча.

7.7. Яктырту җайланмаларының эш режимнары

7.7.1. Электр энергиясен рациональ файдалану һәм тәүлекнең караңгы вакытында шәһәр мохитенең визуаль төрлелеген тәэмин итү максатларында яктырту җайланмаларының барлык өч төркемен (ФО, АО, СИ) проектлаганда аларның түбәндәге эш режимнары күз алдында тотыла:

- ФО, АО һәм СИ стационар җайланмалары эшли торган кичке эш режимы, бәйрәм яктырту системаларыннан тыш;

- төнге дежур режим, ФО, АО һәм СИ җайланмаларында яктырту приборларының шәһәр җирлеге җирле үзидарә органының норматив актлары һәм яктырту нормалары рөхсәт итә торган өлеше сүндерелергә мөмкин;

- шәһәр җирлеге җирле үзидарә органының норматив актлары белән билгеләнә торган тәүлек сәгатьләрендә һәм атна көннәрендә өч төркемдәге барлык стационар һәм вакытлыча яктырту җайланмалары эшли торган бәйрәм режимы;

- ФО һәм АОның стационар һәм вакытлыча җайланмалары өчен билгеле бер срокларда (кышын, көзен) башлыча рекреацион зоналарда карала торган сезонлы режим.

7.7.2. Яктырту җайланмаларының барлык төркемнәрен дә кабызу, ведомство карамагында булуларына карамастан, табигый яктырту дәрәҗәсе 20 лк га кадәр кимегәндә кичен башкарылырга мөмкин. Сүндерү башкарыла:

- яктылык 10 лк га кадәр күтәрелгәндә, иртәнге сәгатьләрдә җайланмалар; кичке режимнан Төнге режимга күчкәндә урам яктырткычларының бер өлешен сүндерү мөмкинлеге шәһәр җирлеге җирле үзидарә органының норматив актлары белән билгеләнә;

- АО җайланмаларын - шәһәр җирлеге җирле үзидарә органының норматив актлары нигезендә, ул яктыртыла торган объектларның күпчелеге өчен кышкы һәм җәйге яртыеллыкта төн уртасына кадәр һәм төнге сәгать бергә кадәр кичке режим билгели, ә кайбер объектларда (вокзаллар, шәһәр җирлегенә керү юллары һ.б.) АО җайланмаларын кояш баеганнан алып таң атканчыга кадәр эшләтергә мөмкин;

- Си җайланмалары - тиешле ведомстволар яки хуҗалар карары буенча.

7.7.3.Чыбыкларны һәм кабельләрне тышкы яктырту челтәрләренә һәм җайланмаларына үз белдегең белән тоташтыру һәм тоташтыру тыела.

Урамнарны яктырту приборларын тиешле рөхсәттән башка торак йорт һәм йорт биләмәсе, җир кишәрлеге ягына үз белдегең белән бору тыела.

8. Шәһәр мохитеннән файдалана алырлык булуга аерым таләпләр

8.1. Шәһәр мохитеннән файдалана алырлык булуга аерым таләпләр

8.1.1. Торак мохитне төзекләндерү объектларын, урамнарны һәм юлларны, мәдәни-көнкүреш хезмәте күрсәтү объектларын проектлаганда өлкәннәр һәм инвалидлар өчен шәһәр мохитеннән файдалану мөмкинлеге, әлеге объектларны картлар һәм инвалидлар хәрәкәтенә

ярдәм итә торган элементлар һәм техник чаралар белән тәэмин итү күздә тотыла.

8.1.2. Өлкән яшьтәге затларның һәм инвалидларның хәрәкәтенә ярдәм итә торган техник чараларны һәм җайланмаларны проектлау, төзү, урнаштыру яңа төзелеш вакытында заказчы тарафыннан расланган проект документациясе нигезендә гамәлгә ашырыла.

8.2. Территорияне бәйрәмчә бизәү

8.2.1. Шәһәр җирлеге территориясен бәйрәмчә рәсмиләштерү дәүләт һәм шәһәр (авыл) бәйрәмнәрен, истәлекле вакыйгаларга бәйле чараларны уздыру чорына шәһәр җирлеге җирле үзидарә органының норматив-хокукый акты нигезендә башкарыла.

Биналарны, корылмаларны бизәү шәһәр җирлеге территориясен бәйрәмчә бизәү концепциясе кысаларында аларның хуҗалары тарафыннан гамәлгә ашырыла.

8.2.2. Гомумшәһәр (авыл) тантаналы һәм бәйрәм чараларын үткәрүгә бәйле эшләр оешмалар тарафыннан мөстәкыйль рәвештә үз акчалары исәбеннән, шулай ук шәһәр җирлегенең җирле үзидарә органы белән килешүләр нигезендә муниципаль берәмлек бюджетында шушы максатларга каралган акчалар чикләрендә башкарыла.

8.2.3. Бәйрәм бизәлешенә милли флаглар, лозунглар, гирляндалар, панно элү, декоратив элементлар һәм композицияләр, стендлар, киосклар, трибуналар, эстрада урнаштыру, шулай ук бәйрәм иллюминациясе урнаштыру керә.

8.2.4. Бәйрәмчә бизәү концепциясе шәһәр җирлегенең җирле үзидарә органы тарафыннан раслана торган чаралар программасы һәм бәйрәмчә бизәү объектларын һәм элементларын урнаштыру схемасы белән билгеләнә.

8.2.5. Бәйрәмчә бизәү элементларын әзерләгәндә һәм урнаштырганда юл хәрәкәтен җайга салуның техник чараларын төшерергә, бозарга һәм күз күремен начарайтырга киңәш ителми.

8.2.6. Юридик затлар һәм шәхси эшмәкәрләр - стационар булмаган сәүдә, җәмәгать туклануы объектлары хуҗалары, арендаторлары һ.б., шулай ук мәдәни - массакүләм һәм спорт чараларын оештыручылар чаралар уздыру чорында калдыкларны җыю өчен өстәмә рәвештә каты өслеккә биотуалетлар һәм чүп җыю урыннары (контейнерлар) урнаштырырга, аларга хезмәт күрсәтүне, җыештыруны оештырырга һәм гамәлгә ашырырга бурычлы янәшәдәге территория һәм калдыкларны чыгару.

9. Төзекләндерү кагыйдәләрен бозган өчен җаваплылык

9.1. Әлеге кагыйдәләрне бозуда гаеплеләр административ хокук бозулар турында Татарстан Республикасы кодексының 2006 елның 19 декабрендәге 80-ТРЗ номерлы карары нигезендә административ җаваплылыкка тартыла.